

* ספור דוד הראובני *

לי מאתים דוק. ואחרי כן בא שר גדול אחד והוא מורע המלכים מן אורמוס מן אינדריאה קרוב למדבר חבור וסיבת ביאתו לפני המלך הוא כי הקאפיטאני * התפוש הרג¹ אחיו ולקח את כל הממון שלו והשר ההוא ישמעאלי וכבד אותו המלך ושאל אליו ממני ואמר אם יש לכם יריעה במדבר חבור. והשיב למלך כן וכי במדבר חבור יש יהודים רבים ועשירים ובעלי מקנה ויש להם מלך בזה הזמן ושמו המלך יוסף ויש לו ע' זקנים וכי היהודים מארצנו מספרים לנו דברים גדולים במדבר חבור ודבר למלך דברים אי אפשר לספרם בפני כל שריו והיו האנוסים לפני המלך ובאו לפני האנוסים ההם ודברו אלי כל אלה הדברים וככל יום יבואו אלי עבדי המלך בעלי הצורות וכל מיני עונב לתקוע בביתי כדי לקבל מעות ויבואו מנגנים מכל המקומות אל ביתי ורדפו אחרי מטאוילה מנגנים רבים באו עמדי לפני המלך ועמדו בביתי כל הזמן אשר עמדתי לפניו ועמדו ואכלו על שולחני והיו מנגנים ביום ובלילה ויבואו קודם עמוד השחר לאחר הבית לתקוע וישוררו בקולות גדולות כדי לקבל מעות. ובא אלי יוסף קורדיליאה ונתן לי כתב אחד כתוב בלשון ערב מן המלך אשר הוא במערב אחר מלכות פִּיץ כי הוא קצה העולם ולא יש מלכות אחריו כי אם מדברות ויש להם שבנים ערבים ישמעאלים בעלי משכנות בזה המדבר. והמלך ההוא ישמעאלי הוא מבני הנביא שלהם ושמו שִׁרְיָה והמלכות אשר תחתיו הוא גדול על האחרים והרג את המלכים הראשונים ומלך זה שִׁרְיָה תחתיו הוא מלך חזק וחכם וכי יש תחת מלכותו יהודים שוכנים בתר גדול שם ההר אסום² והוא בקצה העולם והיהודים ההם תחת מלכותו הם זורעים וקוצרים ורובם עניים והם חזקים ובא לפני אחד מהן כהן ולבו כלב הארי איננו ביהודים אשר הם עומדים תחת מלכות ישמעאל: והכתב ההוא אמר איך אני שמעתי עליך כי באת למלך פורטונאל מן השבטים אם יש לך שמיעה מזה העם אשר יצאו במדבר אשר בני ובין השחורים כי הם לקחו עלינו כל הערביים השוכנים במדבר הם ונשיהם ומקניהם וטפם וכל אשר להם. ולא חזר אחד מהם מאותם שלקחו ולא ידענו אם הרגו אותם או מה עשו מהם והפליט מהם אשר ברח בא לפני והגיד לי הדבר הזה ושלחתי יהודים ילכו לראות ולא חזרו ואנחנו תמהים מזה העם וכתבתי אליך כל זה:

בתסודך תגיד לי ותכתוב בארצות את כל אשר אתה יודע בודאי ולא תסתיר אלי מאומה וממקומך ומכל השבטים הכל תודיעני. ואחר שהגיע בידי הכתב ההוא קראתי אל בעל לשון ערב המליץ ביני ובין המלך וקוראה אותה לפני והבנתי כל אשר בתוכה. והשבתי לו כתב אשר כתב לשון ערב הנז' ואמרתי לו איך אני ממדבר חבור וכי יש יהודים כמו שלשים רבוא יוסף יי עליהם³ כהם אלף פעמים והם מבני ראובן ובני גד וחצי שבט מנשה והמלך יוסף אחי הוא מלך עליהם ואני שר צבא על המלחמה והט' שבטים אחרים וחצי הם

¹ MS. התפיש הורג.² So MS.³ MS. עליכם.

בארץ השחורים בארץ כוש בִּדֹּמֵי מִשָּׁה בְּמִקוֹם אַחֵר בְּנֵהר סַמְבִּטְיוֹן הֵם עוֹמְדִים
 כִּי אִם אֵלֶּי שָׁנִים שְׁבַע הָיִינוּ שְׁבַע שְׁמֵעוֹן וְשֶׁבַע בְּנִימִין שֶׁהֵם עוֹמְדִים בְּרֹאשׁ נֶהַר גִּילּוּם
 וְהַנְּהַר הַלְבָן אַחֲרֵיהֶם וְהֵם בֵּין שְׁנֵי הַנְּהָרִים וְהֵם מִמְעַל לְמַלְכוּת שְׂבָא הֵם יְבוֹאוּ אֵלֶּי שָׁנִים
 שְׁבַע וְיִשְׁלַחוּ אֵלֵינוּ. וְגַם אֲנַחְנוּ נִשְׁלַח אֵלֵיהֶם כִּי הֵם בְּאַרְץ הַשְּׁחוּרִיִּים וְהֵם מְנִידִים לָנוּ
 כִּי שְׁמֵעוּ וְיִודְעוּ מִהַשְּׁבַע הָאֲחֵרִים שֶׁהֵם קְרוֹבִים אֵלֵיהֶם וְאֲנַחְנוּ אֲרָצֵינוּ רְחוֹקָה בְּהִיּוֹתָנוּ
 בְּאַרְץ הַמִּזְרָח. וְכִתְבֹתִי לוֹ כָּל אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים וְשִׁלַּחְתִּי לְמֶלֶךְ הַהוּא הַכֹּתֵב הַהוּא וְהַלֵּךְ הַשְּׁלִיחַ
 וְגַם דָּ אֲבָרָהָם זִמְרוֹ וְהַלֵּךְ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ שְׂרִיף כִּי שִׁלַּח בְּעֵדוֹ זֶה דָּ אֲבָרָהָם אִישׁ גְּדוֹל וְיֵשׁ
 לוֹ כְבוֹד גְּדוֹל לִפְנֵי נֹצְרִים וּמְלִכֵיהֶם וּלְפָנַי כָּל הַיִּשְׁמַעְאֵלִים וּמְלִכֵיהֶם. וְהַמֶּלֶךְ הַהוּא אָמַר לִדָּ
 אֲבָרָהָם הַנּוֹכַח כָּל אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים וְחֹזֵר לְאַרְצוֹ דָּ אֲבָרָהָם קוֹדֵם רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁעֲבָרָה דָּפָא
 וְכֹתֵב אֵלַי מֵאַיִסָּאפִי כָּל אֲשֶׁר דָּבַר אֵלַי הַמֶּלֶךְ מִן הָעַם הַיּוֹצֵאִים מִן הַמִּדְבָּר וְהֵם אוֹמְרִים
 כִּי הוּא מְדַבֵּר גְּדוֹל כְּמוֹ הַיּוֹם הַגְּדוֹל וְאֵינֶם מְכִירִים [י] מִקְצֵה הַמִּדְבָּר וְשָׁמְעוּ אֵלַי בְּכָל מַלְכוּת
 הַיִּשְׁמַעְאֵלִים הַיְהוּדִים אֲשֶׁר תַּחְתָּם וְנַחְנוּ אֵלַי בְּפוֹרְטוֹנָל וְשִׁלַּחוּ שְׁלוּחִים אֵלַי מִן תְּלִמְסָאן
 וּמִמְסַקָּי וּמִפִּינְן וּמִמְקוֹמוֹת הַרְבֵּה וּמִכָּל סְבִיבוֹתֶיהָ וּמִבְּהָאָרָאן וּמִמְקוֹמוֹת רַבִּים בָּאוּ אֵלַי
 כְּתָבִים רַבִּים עַד פּוֹרְטוֹנָל. וְהַמֶּלֶךְ בְּפוֹרְטוֹנָל יֵשׁ לוֹ עֲבָדִים יִשְׁמַעְאֵלִים וְיֵשׁ עֲלֵיהֶם שֵׁר וְהוּא
 דִּינִי עוֹמֵד עַל בֵּית הַמֶּלֶךְ יִסְדֵּר כָּל עֲנִינֵי וְהַמֶּלֶךְ צוּה הַרִיין וְכָל עֲבָדָיו יִהְיוּ בְּעֻזְרֹתַי בְּכָל
 דְּבָרֵי וְהוּוּ הַעֲבָדִים הֵנּוּ הוּוּ אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים בְּבֵיתִי וְהוּוּ כְּמוֹ הַ עֲבָדִים וְהֵם הַגְּנָבִים בְּלִילָה
 יִגְנְבוּ וְזֵיּוֹם הֵם הוֹלְכִים כְּמוֹ מְלָאכִים וְבָאוּ אֵלַי אֲנוֹסִים מִן הַגְּדוֹלִים וְאָמְרוּ לִי כִּי הֵם רָאוּ
 בְּשָׁמַיִם אַרְבַּעַת דְּנָלִים וְעָמְדוּ אֲנָשִׁים רַבִּים נֹצְרִים וְגַלְחִים וְאֲנוֹסִים וְהִגִּידוּ לִי וְשִׁלַּמְתָּ כְּהֵן
 זֶה הַדְּבַר. וְהַכְּנִים הַקְּטָנִים בְּנֵי אַרְבַּעַת שָׁנִים מִן הָאֲנוֹסִים מִתְעַנִּים שְׁנֵי וְהַמִּישֵׁי שְׁנֵי בְּצִנְיֻעוֹת
 וּמְקוּיִם יִשׁוּעוֹת יי. וְאֵנִי אֲמַרְתִּי לָהֶם בְּטַחוּ בֵּי וְעֵשׂוּ טוֹב כִּי קְרוֹב יוֹם יי הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא
 וְעִשְׂתִּי בִּינֵיהֶם שְׁלוֹם בְּכָל מְקוֹם אֲשֶׁר הִדְרַכְתִּי בּוֹ וְשָׁמְעוּ לְקוּלִי. וְיֵשׁ מֵהֶם אֲנוֹסִים אֲנָשִׁים
 חֲזָקִים בְּעַלֵּי מַלְחָמָה וְחַכְמִים בְּמִזְרָקֵי אֵשׁ וְאוֹמְנִים וְרֵאִיתִי אוֹתָם יוֹתֵר חֲזָקִים וְטוֹבִים מִכָּל
 הַיְהוּדִים אֲשֶׁר רֵאִיתִי עַד הַנֵּה. וְבָא אֵלַי בְּעַל לִשׁוֹן עָרַב אֶל בֵּיתִי וְאָמַר אֵלַי אֵיךְ הַמֶּלֶךְ יֵשׁ
 לוֹ חָנָה גְּדוֹלָה וְיוֹם שְׁמַחָה גְּדוֹלָה בְּלָבוֹ וְהֵם מְסַדְרִים לוֹ הַשּׁוֹלְחָן מִחוּץ וְאֵם יִיטִיב בְּעִינֶיךָ
 תְּבֵא עִמִּי זֶה הַיּוֹם לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְאֵם יִרְאֵךְ² הַמֶּלֶךְ לִפְנֵינוּ יִשְׁמַח לָבוֹ וְכֵן הַלְכְתִּי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ וְהֵם
 מִתְקַנְיִם הַשּׁוֹלְחָן וְעִנְיָנִים אִי אֲפָשֵׁר אֲדָם לְדַבֵּר וְכָל הַקְּעֻרוֹת גְּדוֹלוֹת וְקִטְנוֹת הוּוּ מִמְסַף וְהַכְּלִי
 הַגְּדוֹל אֲשֶׁר יִשְׁתָּה בּוֹ * מִים הִיָּה³ מוֹהֵב. וְהַמֶּלֶךְ יֵצֵא הוּא⁴ וְאֲחִיו מִתְּפָלוֹת שְׁלָהֶם וְעַמְדָּה עַל
 שׁוֹלְחָנוֹ וְהַדִּירָה מְלָאָה שְׁרִים אַרְבַּעַת חֲדָרִים מְלִיאוֹת וּבְחוּץ מְלָא יְבוֹאוּ לְרֵאוֹת הַמֶּלֶךְ אֵיךְ יֵאָכֵל
 וְכָל הַשְּׁרִים אֲשֶׁר הֵם עוֹמְדִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ כָּל אֶחָד מֵהֶם הַכּוֹבֵעַ בִּידוֹ וְהַבְּחוּרִים מִבֵּן עֶשְׂרֵה
 שָׁנִים וְעַלָּה בְּנֵי הַשְּׁרִים עוֹמְדִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ כָּל אֶחָד מֵהֶם עַל אֲרוֹכָבָה⁵ אַחַת וּמִשְׁתַּחֲוִיִּים

¹ So MS. ² MS. ייראך. ³ MS. מצד היא. See p. 182, l. 10. ⁴ MS. היא.

⁵ MS. ארכיבה.

* ספור דוד הראובני *

סביב סביב לו על השולחן. ויש לפני המלך ד' דיינים כל אחד מהם עם העץ והיו מכים ומגרשים האנשים מפני המלך וכל הדיינים אשר במלכות המלך פורטוגאל המלך יתן להם עץ אחד והוא הסימן מן המלך הטוב ואימת המלך על כל מלכותו. וביום ההוא בעת הסעודה ואני יושב בין האנשים ועשה סימן אלי המלך אלך¹ לפניו וכן הלכתי לפני המלך והיו לו שנים אנשים משרתים ובעל לשון ערב היה עמדי וקרא המלך מפורטוגאל אחד מן הדיינים ואמר לו תגרש האנשים אשר לפני החלון והם היו שרים גדולים ותעשה שהאינבשדור יהודי יעמוד בחלון ההוא ומשרתי לפניו וכן עשו. וישבתי באותו מקום שסדר לי המלך והיו תוקעים בחצוצרות ובכל מיני עוגב מינים הרבה והמלך על השולחן ושלושה אחים של מלך היו באחורי השולחן ונתנו לו אשר ירחוץ בו ידיו היינו הקערה הגדולה והיתה מכסף והעלונה אשר בתוכה המים היה מזהב ועמדו שנים מאחיו והיו משתחווים לפני המלך והיו מנשקים על¹ קערות הכסף עד שרחץ המלך את ידיו והאיש אשר היה רוחץ ידי המלך היה שותה המים בתחילה קודם שירחץ המלך והחשמן אחיו מהמלך משתחוה לפניו ומנשק אחר רחיצתו הכלי אחר אחיו ועמדו על הסעודה. והשולחן ההוא יש בו כבש הרגו בלא שחיטה והם היו מסירין הבטן מהכבש ההוא והכבש היה שלם מראשו ועד כרעיו ושמו לו קרני זהב ושמוהו לפני המלך על השולחן והיה גם כן בשולחן ד' חזירים בלא שחיטה שלמים מראשם² ועד סופם. והיה גם כן על השולחן עופות³ הרבה והיו מסירין הראשונים ונותנים לו לאכול האחרונים והמלך אוכל ואחיו גם כן אחורי השולחן הם אוכלים ונתנו למלך מים לשחות ושותה ונתנו אהב אל אחיו מים לשחות ושותה וחזרו לאכול והם היו תותכים למלך מכל מין הבשר והיה אוכל מכל מעט. וכן היו נותנים לאחיו ויש לכל אחד מהם משרתים על השולחן ונתנו למלך פעם אחרת מים לשנות והמשרתים נתנו אחרי כן לאחיו גם כן לשנות מאת המים ושתו על שולחנם מים ז' פעמים. ואחרי כן נתנו פירות שלימים לו לברו ולאחיו לברם:

ואחרי כן נתנו מיני מתוקים ענינים הרבה ואהב הסירו המפות והשולחן ועמד המלך על רגליו בשולחן והנלחים מברכים אותו ומשתחווים כל העם ואהב כנס המלך לפני המלכה אשתו ונכנסתי אני אחריו עם המשרתים שלי ועם בעל לשון ערב והשרים הגדולים נכנסו גם כן אחרי לפני המלכה ואת הקאפיטאנייה שהיו תפוש⁴ מאינדיאה הביאו אותו לפני המלך ביום ההוא ואני עומד לפני המלך ועמד הקאפיטאנייה בפני המלך ושאל אותו המלך בפני ואמר לו ארץ אינדיא וקאליקוט אם יש יהודים שם. והשיב הקאפיטאנייה אל המלך יש יהודים רבים אשר לא יספרו מרוב בשינגולי רחוק מקאליקוט מהלך עשרה ימים ודבר למלך דברים נוראים נכבדים וגדולים מאת היהודים אשר הם בשינגולי. ושאל לו המלך

¹ So MS. ² MS. מראשים. ³ MS. עומות. ⁴ MS. תפיש.

גם כן אם שמעת שיש ליהודים מלכים והשיב למלך כי יש עליהם ולהם מלכים והמשרתים אשר היו בפני היהודים וגם בעל לשון ערב שמעו כל אלה הדברים והם דברו לי הכל. ואחרי כן יצאתי מלפני המלך והמלכה¹ נקראים אחיו מאת המלך אלורשי שמו ואני הייתי בחצר ולא יצאתי עדיין ממנו והיו בפני המשרתים יהודים ודבר עמי והוא היה יותר נכבד מכל אחיו וקרא לשון ערב ובא לפניו והיה הוא התורגמן ביני לבינו ודבר עמי על ענין הדרך וענינים אחרים והשבתי לו אחיך המלך כל אשר יחפץ הוא כן אלך וכן אעשה. ואחז הלכתי לביתי לחיים ולשלום ומיום אשר ראיתי המלך שתה מים ואחיו גם שותים מים ויושבים הם במלכותם גזרתי והסכמתי בלבי שלא לשחות יין כי אם מים והסכמה שאני באתי ממזרח למערב לאהבת יי ובעבור אהבת עמו ואהבת ארץ ישראל ואני בנלותי ולכן הסכמתי בלבי שלא לשחות יין ומיום אשר שתיתי המים ראיתי בעצמי אוכל בסעודה יותר מבראשונה בשולחני והמים ראיתי בתעניתו יותר טובים. ואת הסינורא אשר בנאפולי יש לה בת אחת בלישבונה ויש לה בן ובת והיא מתענה בכל יום והבנים שלה הם מתענים שני וחמישי והיא חשובה אי אפשר להאמר² והיא בעלת צדקה ובעלת גמילות חסדים כמו אמה תהיה ברוכה מאת יי וכל האנוסים היה מאמינים יי חזן מאחד רופא שהיה עומד בלאנה בא לפניו ודבר כנגד דתנו ועמדתי עליו להכות אותו וחזק בידי קרבלייאה אנוס מן טאווילה ואחרי כן נחם במעשיו:

והמלך שלח בעדי וטוביה ודוד ובן ציון עומדים עמי והלכתי לפניו והם בפני ונכנסתי בבית המלך בשלשה חדרים וכל החדרים מליאות אנשים ושרים גדולים ועמדנו בחדר השלישי ונכנסתי לפניו והמלך נעשה ראשו במסרק ובפני כמו ה משרתים ואמרתי למלך תרצה שנדבר אני ואתה שעה והשיב לי אני טרוד ויש לי עסקים רבים מפני אחותי³ הנשואה אל מלך הקיסר ואני רוצה לסדר כל הענינים ואם תרצה תכתוב שאלתך שאתה מבקש ממני ואני אצוה שנים יעמדו לפניך ותכתוב לי כל שאלתך ובבקשתך וכל מה שתרצה. ואחרי כן הלך המלך מזה החדר ועמדתי כמו חצי שעה ובא לפני דון מיקיל ושנים אחרים ואמרו תבא ונכתוב אנחנו ואתה את כל שאלותיך ועליתי אני והם בחדר עליון ועשיתי קטטה ומריבה עם דון מיקיל ולא רציתי לכתוב לפניו דבר ונסעתי וחזרתי לביתי ועמדתי עד יום הב והמלך שלח בעדי והלכתי אני וטוביה ודוד ובן ציון ונכנסנו מדלת אחרת במקום דירת המלך וקראו אותי על החדר אשר המלך יושב בו ולא ראיתי המלך ולא יש בחדר ההוא כי אם דון מיקיל ונ שרים גדולים ובעל לשון ערב וטוביה ודוד ובן ציון עומדים בחוץ מהחדר ובראותי דון מיקיל ולא ראיתי פני המלך אמרתי אל לשון ערב אין הוא המלך. והשיב אלי לשון ערב איך המלך נכנס לפני אשתו וישן עמה וצוה לנו לכתוב

¹ Lacuna?² So MS.³ MS. אחותו.

: ספור דוד הראובני :

את כל אשר תבקש ואמרתי אל¹ הערב הנזכר אני באתי אל המלך או אל דון מיקיל ואם יעמוד דון מיקיל לפני אני אהרוג אותו ואחר כך עשיתי קטטה גדולה ולא רציתי לכתוב והלכתי בביתי ומשרתי עמי ורצו משרתי המלך וסגרו² עלינו הפתח ורציתי לשבר הדלת ופתחו לי ויצאתי אני ומשרתי והלכתי לביתי ועמדתי בבית רגע אחת ושלה בעדי המלך שנים משרתים, ואמרתי למשרתי המלך אין אני רוצה לבא בזה היום והלכו וחזרו שני האנשים אחרים לפני מאת המלך ואמרו המלך מצוה אותך כי תבא והשבתי להם תלכו לשלום כי איני רוצה לבא בשום פנים והלכו להם ואני רכבתי על סוסי ורכבו עמי שנים אנוסים והלכתי לשוט ומשרתי הנז לפני ואנחנו הרחקנו מהבית כמטחוי קשת והנה בא מאת המלך שלשה משרתים ואמרו תבא לפני המלך ואמרתי להם תלכו לשלום כי איני רוצה לבא בשום פנים ורכבתי והלכתי בשדה ועברתי נהר ואת משרתי המלך חזרו ועברנו אחר הנהר מהלך ד' מילין ועמדנו כמו שעה אחת וחצי וחזרנו בבית ואנחנו הגענו בבית ושנים שרים גדולים ובעל לשון הערב עמהם באו אלי לביתי³ ואמרו אלי אם תרצה לבא תבא לפניו כי המלך רוצה לעשות כל מה שתרצה ואמרתי אל בעל לשון ערב תחזיר שלום אל המלך וגם אמרתי לשרים ההם אשר באו זה היום אין אני יכול לבא ולא אוכל לעמוד לפני המלך היום יען יש לי צער וקדחת וכל איברי חלושים ואם המלך ירצה יקראני למחר אחר אכילתו אל החדר אשר הוא עומד עם המלכה ואבא ואדבר אליו והלכו מפני השרים הגדולים ההם ובבקר השני שלח בעדי המלך והלכתי לפניו ונכנסתי בחדרו והוא עם המלכה וכן ציון ובעל לשון הערב הם לפני ובהגיעי לפניו אמר לי המלך למה שלחת בערך שלוחים רבים אתמול⁴ ולעולם לא רצית לבא לפני: והשבתי לו אני באתי ממזרח למערב בעבור עבודתך ובעבור אהבתך ועברתי בארצות ישמעאלים בארץ אויבי ובאתי ברומאה⁵ עד אשר הגעתי לפניך ולא בקשתי מאתך לא כסף וזהב ולא אבנים טובות ומרגליות ולא באתי כי אם לגדל מלכותך ולא נתת אלי יום אחד שאשב עמך ואדבר אליך כל עשתונות לבי ובטלתי עצמי מארצי שנים רבים עד שהגעתי לפניך ואתה לא רצית לבטל יום אחד בעד עסקי לשמוע בקולי:

והמלך השיב לי תמחול לי בזה השעה כי יש לי עסקים רבים ולא יכולתי עשות דבר אחר מפני אחותי המלכה הנשאת אל הקיסר ואני צויתי תכתוב לפני השרים הללו ואשמע הכל והשבתי למלך אני אמרתי אליך אם יעמוד דון מיקיל לפני ואף אם הוא בפניך ביי נשבעתי ונחייך כי אני אהרוג אותו כי הוא אויב יי ואויב לך ואויב לי ורצה לעכב אותי ברומא מפני רצון אויבך הוא מבטלי רצונך והכעס אשר עבר עלי אתמול כי לא רציתי לבא היה בעד דון מיקיל כי הכעס מסלק הדעת והשבתי לבא ולהרוג אותו ביום תמול

¹ MS. אלי.² MS. וסגור.³ MS. בביתי.⁴ MS. מתמול.⁵ So MS.

ואחרי כן לא באתי אליך חמול. ועתה אם תרצה הנני לפניך. והשיב לי המלך אם תרצה כי אעשה שלום ביניך ובין דון מיקיל כי הוא משרת שלי והוא נאמן לפני ובעל סודי. והשבתי להמלך אין אני¹ רוצה שלום עם דון מיקיל לעולם. והשיב המלך מי תרצה יהיה ביני וביניך לסדר לך כל ענייך אשר תשאל והשבתי לו אני רוצה כל משרתיך קטון וגדול חוץ מדון מיקיל. ואז השיב לי המלך תכתוב בפני אלו השנים אחד גלח ואחד סופר וכולם נכבדים וקרא אותם בפניו ואמר אלי המלך תכתוב ותאמר להם כל מה שתחפוץ ממני כי אני לא אוכל לעמוד לפניכם בהיות שיש לי עסקים ואחרי כן אני אראה הכל והלכתי אני והם בחדר וכתבתי כל אשר רוצה מאת המלך ועמדתי אני והם מחצית היום עד הלילה ואני מתענה לך ימים ולילות והלכו בעד הנר וקשקשו בחפלות שלהם והם משתחווים לתפלות ואני עמדתי להתפלל שמע ישראל לפנייהם עד שהשלמתי תפלת ערבית לפנייהם ועמדתי על הכסא ביניהם וכתבו מעט ואמרו תחתום כתיבת ידיך וכתבתי שמי ושם אבותי² עד המלך דוד בן ישי. ולקחו הכתב בידיהם והלכנו אני והם לפני המלך ואמרתי למלך איך אני עיף ויגע בהיות כי אני מתענה ז ימים והנני רוצה לחזור ללכת לביתי: ואז אמר לי המלך תלך בשלום וראה המלך המכתב ומספר המלכים עד המלך³ דוד בן ישי ואמר לי המלך כל אלו לך אבותיך והשבתי לו אבותי ואבות אבותי הם והלכתי לשלום וחזרתי לביתי: ואחז המשרתים שלי היינו טוביה ודוד בן ציון ביניהם שנאה חנם ולשון הרע ולא שמעו לקולי. וגם אל שלמה כהן ואני עושה להם את רצונם ובטלתי רצוני מפני רצונם. ואל בן ציון עשיתי לו כבוד על כל המשרתים בעד הצווי מר דניאל מפיסה כי הוא אמר אלי רצוני שתהיה מופקד בידך וקראתי לבן ציון לפני ואמרתי לו ביני לביני הזהר שלא תיישן אתה וטוביה במטה אחת כי ידעתי כי הוא איש בליעל והוא שותה יין הרבה וגם אתה לא תשתה הרבה פן יגרום החטא עליכם ותעשו דבר שלא כדון בביתי ודברתי לבן ציון את הדבר הזה ז או ז פעמים ולא שמע לקולי ובלילה אחת רציתי להכות אותו וצעק עלי וברח והלך⁴ בחוץ ממני והיה צועק עלי:

וביום השני הלך בסנמירן בלי רשותי ודבר אלי נבלים לפני האנשים והגידו לי כל דבריו כי זה תרבות אנשים חטאים וסבלתי דבריהם והנחתי אותם יעשו את רצונם מפני כבודי: ואחר מעשה שעשה טוביה את מעשיו הרעים עם השפחה עשה אנודה יחד הוא ודוד ובן ציון והלכו לדון מיקיל שנא שלי והלשינו אותי אליו מאת אשר לא דברתי רק טוב ותמיד הם הולכים אליו בכל יום לדבר אתו רעות ממני. ודון מיקיל רשע גמור ומרגל אותם ובקשו מאת דון מיקיל יכתוב להם ויחתום בטבעת המלך כי יוכלו ללכת לבטח וכן עשה להם דון מיקיל לבלי ידיעתי ובלוי ידיעת שלמה כהן. ואחרי כן הלכו להם ושלמה כהן

¹ MS. אינני.² MS. ואמרתי.³ MS. שהמלך.⁴ MS. והולך.

* ספור דוד הראובני *

הלך אחר בן ציון ונתן לו שנים דוק מכיסו בלי ידיעתי¹ כי אין חשק שילכו להם. והייתי רוצה שהיה עמי עד שאראה כל עסקי ואשלחם בכבוד גדול לעיני כל העם [ו]לא שמעו אלי ולא ראיתי לא בן ציון ולא טוביה לעולם. והלכו בסנטריין וחזר אלי דוד ובקש ממני מחילה וברכה מאת ה' ונתתי לו החותם זהב שלי ואמרתי לו איזה תרצה יותר או את החותם או עשרה דוק. ורצה בתחלה החותם זהב ונתתי אותו אליו בשבועה על תנאי אחר שנשבועתי אותו ודברתי אליו דברים הללו ישמור כל אשר ציויתי² אותו ואיתו אהבתי מכל המשרתים ויהיה זה לעד ולסמון ביני וביניך כי אני רוצה שתהיה לי משרת כל ימי חייד יען ראיתי אותך ענו וירא אלקים ויש לך דרך ארץ יותר מכל המשרתים אשר היו לפני בדרך ברומא ואם היה שומע לקולי בפורטוגל והיה יושב עמי הייתי עושה כבוד גדול אליו לעיני כל ישראל והלך עמהם בעצתם: ואמרתי לו אל יודעו חבריך כל אלו ונסע מאתי והלך לו והיה בידיהם משלמה כהן מטאווילה עד סנטריין יותר מל דוק כל אחד מהם: ואת האנוסים הגדולים באו אלי באלאמרין ואמרו לי תעשה חסד עמנו למען יי תשלח אלו המשרתים לדרכם כי אנחנו מחיראים מהם יראה גדולה פן ילשינו עלינו איזה דבר רע אל המלך ואין בהם יראת אלקים ואם לא חסו ולא רתמו עליך כל שכן עלינו יעשו פועל רע ואתה מטיב ועושה להם רצונם ומכבדים אותם כל הנוצרים והאנוסים בעד כבודך ולא יש בהם דרך ארץ. וגם הלכו לאוייב שלך דון מיקיל והתייעצו עמו ואין תאמין בהם כי ישבו עמך. הטוב והישר לך ולנו תניחם ללכת ולא תעכב אותם ואנחנו ניתן להם צדה לדרך למען ילכו להם ואנחנו שלמים מהם ויותר אנחנו מוכנים לעשות כל אשר תחפוץ יותר מהם: והשבתי להם היה ברצוני לעכב אותם ולהחזירם בבית הסוהר ואחר אשר דברתם אלי בזאת השעה אניחם והנחתי אותם אם ירצו ללכת ילכו ואם ירצו לשבת ישבו. ולא אתן להם לא מחילה ולא רשות ואני אניח אותם יעשו כרצונם. והאנוסים הנז עשו להם [כבוד] מסאנטריין ונתנו להם מעות והלכו להם בלשבונאה. וכן עשו להם בלישבונה כבוד גדול האנוסים ונתנו להם מחייתם ומעות ונסעו והלכו להם בים מבלי רשותי:

ואתרי נסעם ממני בחדש אדר רפ"ז באו לפני ה' יהודים מאיסאפי ומזימור וביום אשר הניעו אלי אמר לי שלמה כהן שמור עצמך מאלו היהודים כי אני רואה אותם שהם רשעים ולא שמעתי לקולו. והאמנתי בס בתום לבי והם גנבו דעתי ולקחתי להם בנדים חדשים ושמתי יוסף קורדיליאה על ההוצאה ושנים אחרים נתתי להם המפתחות מהארגנות מהבגדים והלבשתי אותם מלבושים חדשים מראשם ועד רגלם. ועומד יהודי מזימור ואברהם מאיסאפי מלצים ביני ובין המלך ובין הנוצרים ובין האנוסים והם תכמים בלשון הקדש ומכניס דברי ועמדו עמי בחג המצות ועשיתי הוצאות רבות וגדולות בעדם כי היו אוכלי[ם] הרבה והיו רוצים דבר טוב והתחילו בלשון הרע ביניהם ושנאת חנם וקטטות יותר ממשרתים הראשונים

¹ ידיעותי. MS.² צוותי. MS.

יען היה להם דרך ארץ יותר ומריבה וקטטה גדולה היתה בין יהודה ואברהם מוימור הנז על המאכלות ועל המפתחות: ואחרי כן היו רואים איך המעות ומפתחותיהם ביד שלמה כהן ורוצים לקחת ממנו את המפתחות והלשינו על שלמה כהן ולא קבלתי אותם יען ראיתי אותו כמלאך אלהים: אחרי כן באו לפני האנוסים היותר גדולים ואמר[ו] להם דברים שלא כהונן ובאו אלי האנוסים ואני על מטתי בלילה ואמרו לי האנוסים ההם תשלח שלמה כהן ילך לארצו ואנחנו נהיה בעזרתך ואלו היהודים יספיקו לך וישרתו אותך היטב ואם לא תעשה זה הדבר תדע כי לא נהיה בעזרתך, והשבתי להם לא אוכל לשלחו בזה הזמן עד אשר אחשוב ולקחתי מהם זמן ח' חדשים ימים ובא אלי דאנה וקדחת בעבור זה ולא ידע מאומה שלמה כהן בזה הרב: אחרי כן הלכו האנוסים ההם לדרכם ואמרתי לשלמה כהן שיכתוב לי אל איסאפי אל ר' אברהם אבן זמירו וכן כתב ולקחתי הכתב בידי ואמרתי אל יהודה ואל אברהם הנז שיכתבו לי כל אחד מהם כתב אחד אל ר' אברהם אבן זמירו עשוי באופן טוב ואני אברוק הכתבים שלכם ואם הם יהיו יותר טובים ודברים נכונים דברי חכמים יותר מהזקן אני אשלח הזקן ואקח אתכם ותשרתו אותי וכן כתבו וראיתי את כתבם וקראתי האנוסים אשר הלשינו הזקן להם, ואמרתי לאברהם הנז תקרא כל אלו הנז כתבים בלשון לעז לפני אלו הנכבדים האנוסים למען ישמעו וישפטו איזה הוא יותר טוב מכל הכתבים וכן עשה, ושפטו כל האנוסים כי כתב שלמה כהן יותר טוב משני האחרים. ואחרי כן אמרתי לאנוסים הנז תדעו ותבינו כי שליה אני לואת המצוה מאת המלך יוסף אחי ומיועציו ובאתי ממוצה למערב בעבור עבודת יתברך שמו ובעבור ישראל לקבצם מכל המקומות להביאם לארץ נושבת בירושלים עיר הקדש ובאתי ברומא לפני האפיפיור ויי שלח אלי את ר' דניאל מפיסא יותר טוב מכל היהודים אשר באיטליא ועשיר וסדר לי כל עסקי מאת האפיפיור וכל המכתבים הן מפיטריגואן וממלך פורטונאל ויצאתי מרומא עם ר' דניאל ובאתי לביתו בפיסאה ועמדתי עמו ח' חדשים עד אשר ראה לי ספינה גדולה, ונתן לי זה הזקן ואמר לי בעבור אהבתך אני נותן אליך זה הזקן הכהן ישרת אותך ויעמוד עמך בפורטונל עד אשר המלך ישלח אותך בשלום אל ארצך ואחרי כן תשלחהו אלי בשלום ואמרתי לאנוסים איך אעשה ואני יחירי זה הזקן סופר שלי והוא ישרת אותי ומצווה מאת ר' דניאל כי הוא לא ילך לו עד אשר אכנס בספינות אראה איך המלך יעשה עמי ויגיד הכל לר' דניאל ולואת הסיבה לא אוכל לשלוח אותו והוא זקן בן ע' שנה ודבריהם שקרים עליו וכל מה שידברו נגדו כדי לקבל המפתחות מהמעות ביד הזקן ואחרי כן הלכו לדרכם האנוסים ההם, ואחר כל אלה הדברים המלך תפס אנוסים בביתי ואינו אמת כי המלך לא שלח לחפשם כי אם שרי המלך ושמו אותם בבית הסוהר ואני כתבתי אל המלך בשעה שנתפשו ושלחתי אל המלך וכשמוע המלך צוה יוציאו האנוסים בחוג ועמדו עד יום השני אחרי כן שלחתי אל המלך בכתב אחד שליח אחד ובאותה שעה שקבל המלך הכתב אמר

* ספור דוד הראובני *

לשריו לא אמרתי לכם מיום אתמול כי תוציאו אותם בחוץ ואז הוציאו אותם ובה לפני האנוסים התפושם הם: ואחרי כן קראני המלך לפניו בחדר המלכה והלכתי לפניו ואמר לי אני שמחתי כי באת לעזור לי וכי אתה באת כדי להחזיר האנוסים יהודים. ואני שמעתי איך האנוסים הם מתפללים עמך וקוראים בספרים שלך ביום ובלילה ואת עשית בית הכנסת להם: ואחר ששמעתי דברי המלך כעסתי עמו ואמרתי לו אני באתי ממזרח למערב בעד זה הדבר ולא באתי כי אם לגדל מלכותך ולהיות בעזרתך. והמלכים לא יפתחו אזניהם למלשינים. שאינם מדברים האמת וכל מה שדברו אתך הם דברי שקר ואינם אמתיים כלל. והמלך מפורטונאל אמר אלי אם זה הוא אמת לא תעשה כן יותר מהיום ולהבא אם תעשה לי עמי חסד ואחרי כן המלך נתרצה אתי בדברים טובים יען ראה אותי כעוס ודבר עמי על ענין הדרך ועל עניני מזרֶק אש הגדולים והקטנים ואמר לי כי הוא יתן אלי ד' טחנים בספינות נקח אותם אל ארצינו. ואחרי כן הלכתי לביתי בצאתי מלפני המלך:

ואחר כל אלה הדברים שלח הקיסר בעד אשתו אחות המלך מפורטונאל אנשים וסוסים ופרדות רבות לא יסופר מרוב ובא אינבאיישדור עמהם ובא אותו האנבאיישדור אל ביתי ודבר עמי ואמר לי איך שמעני הקיסר מעניני וגם הוא שמח בזה הדבר ומתאהב לראות את פניך הקיסר ועמך[ת] לפני האינבאיישדור ההוא כמו ב שעות ואת אברהם ויהודה הנז מליצים ביני לבינו ונס בא הדוקאט מארצו אל אלמארין לפני המלך כי הוא קרובו ושלח המלך לקראתו אנשים רבים ואחרי אשר הגיע לפניו דבר המלך עמו בעד עסקי ובלילה השני בא לפני הדוקאט הנז כמתנכר הוא וד' משרתים ואני על השולחן ואחר שאכלתי כנסתי בפנים והוא לקח רשות ממני והלכו להם ואחר שנכנסתי בפנים באו לפני אנוסים והגידו לי איך הוא הדוקאט שהיה מתנכר ובא לראותי איך אני אוכל:

וביום השני נסעה המלכה והלכה לנשואיה אל הקיסר והמלך אחיה מלוה אותה והדוקט הולך עמו ועמים רבים ואני רכבתי על סוסי ובא עמי משומד אחד שכנס בדת ישמעאל ואחרי כן כנס בדת הנוצרים ואין אני יודע בו כל אלה ושמו היה אלדיק והוא מאיסאפי ובא עמי לפני הסוס והלכתי ללות המלכה אחות המלך נ פרסאות ואחרי כן לקחתי רשות מאת המלך ומה[מ]לכה אחותו וחזרתי לביתי והגעתי בלילה: והמלך חזר ביום השני ואלדיקא משומד הנז הוא איש חזק ונכבד ופניו ראויים ואמרו לי היהודים מאלדיקא איך הוא משומד וכי הוא רשע: ואחרי כן קראתי בלילה אלדיקא הנז לפני ואני על מטתי ואמרתי אליו אני שמעתי עליך איך הלכת בדת ישמעאל ואחרי כן חזרת בדת הנוצרים ואני אאמין כן ובדברך כי תעמוד עמי ותשרתני ואתה הולך בכל בקר לדרך ותצא מביתי והשיב לי אלדיקא אם תעשה חסד למען אהבת יש ולא למעני כי אני חטאתי עויתי פשעתי ועשיתי רעות יותר ממה שאנשים דברו עלי אליך אבל אני רוצה לשוב על ידיך ולחזור בתשובה ואשבע בתורת משה כי אני רוצה לשוב אם תקבל אותי ויי מקבל שבים ואני אעמוד בפניך עד אשר

אמות ואעבודך בכל לבי לך ולכל סוסיך ולכל אשר תצוני כן אעשה ולקח החומש על צוארו ונשבע בשבועה דאורייתא ועמד בביתי ויש לי סוס יפה וטוב יותר מכל סוסי המלך ואני רוכב הסוס והיהודים היו חלשים לא היו עושים לי דבר ואין כחם אלא בפייהם והם שואלים ממני כל היום שאלות ובקשות ואם היו הולכים עמי לפני המלך לא היו באים עמי כי אם לאחור יען יש להם יראה ומורד בלבבם ואין להם דרך ארץ ובעל לשון * ערב אמר לי כי אלו היהודים שבאו באחרונה אין להם דרך ארץ ואינם ראויים לכבודך ויש להם גאווה ולא יסירו הכובע מראשם לא בביתי ולא בבית המלך והגויים מדברים עליהם. ובעל לשון ערב מדבר עמי בכל יום איך הם בזויים מפני הגאווה ולא יוכלו שום אחד מהם לשאת מחרב² על כתפו כי אמרו חרפה היא לנו ונחמתי על המשרתים הראשונים כי הם היו נכבדים * בעבורי ולא אדרוך³ לפני המלך כי אם לכל אחד מהם היה חרבו על ירכו והכובע בידם תמיד והיו תמיד בימיני ובשמאלי. וכן אמרו אלי הדיינים מאת המלך כי גרשתי החברים הראשונים שהם טובים ולקחתי אלו נבזים ומאוסים והם נתנו אלי אלדיקא משומד בביתי ואלדיקא הוא איש חזק ובעל לשון יותר מהם ועמד בביתי ובכל יום היה עושה מלאכה בסוס ויצליח תחתיו ויאכילהו וירחצהו וישליך את צואת הסוס מתחתיו ועשה כל דבר בביתי ואם הלכו היהודים לקנות שום דבר בשוק הלך אלדיקא עם אותם המעות והיה מביא הכפל מהם ובכל יום הם בקטטה ומריבה עם אלדיקא ומביאים אלי⁴ לשון הרע ממנו ואמרתי להם לא אוכל לגרש אותי מביתי יען הוא מצליח ועשה לסוס כל מה שיצטרך לו וכן הוא עושה צורך הבית ואין אתם יכולים לעשות עסקיו ומעשיו אשר הוא עושה לי והיהודים גרמו לי התצאות גדולות כי כל האנוסים והגויים אשר יביאו מיומור ומאיסאפי ומפיץ היו באים בבית והיו אוכלים ושותים הם וסוסייהם שלהם בעדם ובעד חברתם⁵ זה מה שקבלתי מהיהודים ההם. וכן עשה קטטה עם האנוס המשרת בביתי⁶ והוא עושה כל עסקי הבית ובא עמי מטאוילה לשרתני יותר מהם ושפטו אלי עליו ודברו לי עתק היהודים ממנו עד שהוצאתיהו מביתי בעבורם והיהודים הנז באו מארצם בלי בטחון מאת המלך ונתפשו בבואם בטאוילה ונתנו ערכות בעד ד' מאות דוק אם לא ישלחו כתב המלך והדיין מטאוילה כתב בעבורם לפני המלך איך באו יהודים בלי בטחון. ואחרי כן קראני המלך והלכתי לפניו והיה עמי יהודה ובעל לשון ערב ושאל לי המלך איך היהודים באו אל ארצי בלי בטחון והשבתי אל המלך איך כתבתי אליהם שיבואו אלי ובאו בעבור לשרתני ואני רוצה מרום תפארתך תכתוב לדיין מטאוילה שיבטל הערבות אשר קבל מהם ותעשה להם למעני בטחון שיוכלו ללכת ולא יהיה להם נזק בטאוילה: וכן המלך צוה אל הסופר שלו שיכתוב לדיין שימחוק הערבות אשר נתנו לו וילכו לבטח בחותם המלך ובזה היום הלכתי לביתי מבית המלך

¹ MS. אמר לי ערב אמר לי.

² So MS.

³ MS. ולא אדרוך.

⁴ MS. עלי.

⁵ MS. הכרתם.

⁶ MS. בביתי.

* ספור דוד הראובני *

והיהודים הם עמי ועם אלדיקא בקמטה. והמלך קראני ארבעה פעמים בשני ימים על דבר האנוסים ואמר לי תהיה חכם מה תעשה עמהם. ועוד אמר אלי איך זה הדבר כי אני שמעתי כי עשית ברית מילה אל הסופר שלי והשבתי לו אין זה אמת חס ושלום כי לא באתי לעשות אלו הדברים ולא תפתח אוניך למלשנים. ודברתי עם המלך ואני כעוס ואמרת לי להתשמע השקר ותאמין להם הוזה פועל חכם כי תאמר לי עשית זה הדבר הלילה לי מעשות כדבר הזה כי לא באתי כי אם לעסוקי ולעבודתך. ואחרי כן שתק המלך מזה הדבר ודבר עמי על ענין הדרך והספינות. ואחרי כן יצאתי מלפני המלך ובאתי לביתי ועמדתי ד' ימים וקראני המלך לפניו ובפני יהודה ולשון ערב ואמר לי המלך אני שמח בכי באת בעזרתי אבל אתה תחריב¹ מלכותי יען כי כל הנוצרים אומרים עליך כי אתה החזרת האנוסים יהודים וכל מי שיבא אל ביתך אנשים ונשים וטף מנשקים על ידיך ואם אתה על שולחנך כל בני האנוסים עומדים ומשחחים לפניך והשבתי למלך ואני כועס ואמרת לי אני באתי ממזרח למערב לפניך והדלת מביתו פתוחה לכל אדם נוצרים ואנוסים ואין אני מכיר אותם מי הם הנוצרים ומי הם האנוסים ולא אוכל עשות דבר אחר כי אם ביתי פתוחה לכל עד שתוליכני לשלום ואתה תשמע לקול המלשנים ילשינו עליך דברים שאינו אמת וכל דברייהם שקר וכזב ואתה מאמין בהם :

ואחרי כן המלך נתן לי ירו ואמר אלי תעשה לי זה החסד לא תניח שום אדם שינשק את ידיך והמלך נדר לי ה' ספינות בחדש ניסן עם ד' אלפים מזרקי אש גדולים וקטנים והאמנתי לדבריו ויצאתי ממנו ובאתי לביתי ועמדתי עד הלילה ובא אלי הסופר שהוא אשר עשה הברית מילה בהחבא וכי הוא מתחבא מפני המלך בדירת האנוסים ודבר עמי בזה הלילה וכעסתי עמו ואמרת לי תראה מה נרמת עלינו תלך לך לירושלים ותצא מפני המלך פן ישרוף או יהרוג אותך והלך מפני. וכי זה הסופר בא אלי בתחילה הגעתי לפני המלך ואמר לי איך הוא חלם בלילה איך הוא היה עושה ברית מילה ואמר לי תעשה עמי זה החסד ותעשה אלי הברית או תצוה לשלמה יעשהו אלי וכעסתי עמו ואמרת לי לא תעשה זה הדבר בזה הזמן פן יהיה לך סכנה וגם לנו אם יודע הדבר הוזה יאמרו אלי כי אני עשיתי ויעצתי אותו ואמרת לי תעמוד על משמרתך לפני המלך עד שהקב"ה יפתח הפתח והוא יודע מחשבות האדם והשמר לך שלא תעשה הדבר הזה בזה הזמן יען אתה ואני וכל האנוסים נחיה בסכנה גדולה * והלך מפני ועשה² בינו לבינו זה הפועל סברית והוא סופר ומכובד לפני המלך וידע המלך מפורטונאל וכל שריו וכל האנוסים והנוצרים והם יודעים כי הוא עשה³ ברית מילה וברח והלך לו הסופר שהוא והמלך והשרים וכל עבדיו אמרו איך אני * נרמתי שעשה⁴ זה הסופר הברית אף אם לא עשיתי לו הברית הוא אני בעצמי :

¹ MS. תחרוב.² MS. והולך מפני ועושה.³ MS. עושה.⁴ MS. נרמה

ואחרי כן שלח המלך בעדי ואני לא הייתי בבית כי הלכתי אחרי הנגר אל דירה אחת ולא באתי עד הלילה ובא בעל לשון ערב לפני ואמר לי איך המלך קרא אותך זה היום גם זה לטוב וביום השני המלך שלח בעדי אלך אליו וכל פעם אשר ישלח בעדי המלך הוא שולח עבדיו ילכו אותי וישמרו אותי. וגם היה שולח הדיין שלו על סוסו גם כן ללוח אותי ובזה היום הלכתי לפני המלך ודבר עמי איך אני יש לי עסקים רבים לעשות ואין אני יכול לשלוח הספינות עמך למזרח לא בזאת השנה ולא בשנה הבאה ואם תרצה ללכת אל ארצך תלך בשלום כי אני נותן אליך רשות ואני אברך אותך כל הימים כי באת¹ מארצך לעבוד אותי ולעזרתי ואיני יכול לשלוח עמך הספינות מפני עסקים אשר לי לעשות פה במערב ואם תרצה תלך אל מלך קיסר ותגיד לו את רצונך או אם תרצה ללכת ולחזור ברומא או אם תרצה ללכת בפִּיִן בחר לך את אשר תחפוץ וחרה לי עד מות את הדבר הזה. והשבתי למלך מפורמונאל ויש לי כעס גדול ואמרתי לו אתה נדרת לי לתת אלי הספינות ולשלוח א' בחדש ניסן ואיך אתה נתת לאיש אחר והשיב לי כי יש לו לעשות במערב הרבה ואמרתי למלך איך אני רוצה ללכת לפני מלך קיסר ואני הייתי כועס ובפני המלך שנים שרים אוהבי המלך וראיתי את פני המלך בעיני שחורים והביט אל אחד מהשרים שהיו עמו וחשבתי בלבי כי המלך כועס בזה הדבר ואמרתי למלך אין ברצוני ללכת לא אל הקיסר ולא בפִּיִן כי אם ברומא לפני האפיפיור ואמר אלי המלך ועושה? ותחשוב הדבר עד ה' ימים ויצאתי מפני המלך והלכתי לביתי:

והמלכה אשתו שלחה אלי ביום השני בעדי והלכתי אליה ויהודה עמי ודברה המלכה עמי ושאלה אלי איך רצונך טוב עם המלך אישי. והשבתי אליה איך המלך נדר אלי שיתן לי ה' ספינות ועתה נהפך עלי לאויב לא ידעתי מה היא הסבה וקראני אתמול לפניו ואמר אלי תלך בארצך כי אין ברעתי וברצוני לתת אליך ספינות. והשיבה המלכה אלי איך אני יודעת בודאי איך המלך היה רוצה לסדר אליך הספינות מלאות מזרקי אש ואנשים מלומדי מלחמה והמלך שמע עליך כי אתה עשית אל הסופר שלו ברית מילה והחזרת האנוסים יהודים וגם אתה עושה עצות עם האנוסים כנגד המלך וכל שרי המלך ועבדיו מדברים למלך שלא יתן אליך דבר בעבור זה והמלך כעס מפני אלו הדברים. והשבתי למלכה גם זה לטוב לנו ולכם ואני לא באתי מארצי לעשות דבר כנגד המלך חלילה לי כי אני ראיתי לעבודתו ולחועלתו וכי ברצוני לחזור ברומא לפני האפיפיור שיחיה. ואמרה המלכה אלי תעשה בטוב ולקחתי מאת המלכה רשות והלכתי לביתי. והבן אשר עשתה² המלכה מאת המלך הוא חולה במאד מאד ועמדתי בביתי ובאו אלי יהודים אחרים מפִּיִן היינו ד' יעקב הסופר ויש לו ה' משרתים ועמדו בביתי להוצאותי חדש ימים הם וסוסייהם והם שכורים אוהבי יין. ור' יעקב הסופר הוא איש ראוי והנוצרים היו משבחים אותו ואני

¹ MS. באתי.² So MS.

* ספור דוד הראובני *

האמנתי עליו ואותו אהבתי כי הוא בעל לשון וראיתיהו חכם גדול ושאל ממני דגל אחד כתוב בו עשרת¹ הרברות משני צדד[י]ן אותו אשר שלחה אלי הסיניורא מנאופולי תמא ושנים חותמות זהב משקל² שלהם חמשה ועשרים דוקאט זהב מלאות מכסף כתוב בהם שמות הקדש. וכן נתתי אליו הדגל והחותמות ההם והוא נדר אלי כי יחזור אלינו בחדש אדר עכפ וגדר להביא אותי א' סוס לבן יפה וטוב שזה מאתים דוק עם כלי הכסף מהסוס למען אתנהו להאפיפור וגם להביא אלי שנים משכנות טובים וחומה להם סביב יהיו בידי לזכר מהקהל. ואני שאלתי ד' יעקב הסופר שלי מאלדיקא משומד אשר הוא יושב בביתי. והשיב אלי ד' יעקב הסופר איך הוא בן טובים וכי הוא מתנחם ומתחרט על מעשיו הרעים וכי ברצונו לעשות תשובה ואמרתי לד' יעקב איך אני לא האמנתי לדבריו וכי הוא דבר לי כי חטאתי עויתי פשעתי וברצוני התשובה והייתי מתיירא ממנו פן יגרום החטא ויגנוב אלי איזה דבר ואחר כי אמרתי לו³ כל זה מאמין בדברך כי כנים דבריו. ואמר אלי ד' יעקב הסופר אם ישב עמך הוא ישרת אותך ויהיה בעורך וילך עמך בכל הדרך אשר תדרוך בה ויחזור התשובות על ידיך כי אני יודע שהוא מבני טובים ואני ערב לך עליו כי הוא יעשה כל רצונך ולא יחטא. ואלדיקא עומד בפנינו ולקה חמשה חומשי תורה והשביע אותו כמו יעקב הנז לעשות את כל זה ולהיות נאמן. ואחרי כן שלחתי ד' יעקב הסופר אל ארצו הוא זמשרתו ונשארו בביתי ה' יהודים אשר באו בתחלה א' בתור מפין שמו ד' יצחק שומר הדלת. והשני שמו ד' יוסף קורדיליאה זקן ורשע נמור כי בא להלשין לפני המלך ד' אברהם בן זמור יצו כי הוא הורג בת נוצרים ולקחתי אותו בביתי והשבעתי אותו על התורה כי לא ידבר מזה הדבר כלל ועיקר ונתתי בידו הצאות הבית כי שמתי אותו על זאת המשמרה ולקה ממני יותר מֶק דוקאט. אשר חסרנו⁴ עמו ורצה חוקן שלמה כהן ללחום עמו על המעות הנז החסרים ולא רציתי רק אמרתי לו תניחהו. והנז אשר היה עמי הוא זקן נכבד וראיתיהו נאמן ושמו ד' אברהם פירנטי מאיסאפי כי שלחתיהו באיסופי וחזר אלי והביא אלי עשרה דוק נרות שעה והביא אלי גם כן ספרים הרבה ושופר גדול ועמד אתי בבית משרת לקנות העצים והיין והתרגולות וכבשים וכל צרכי הבית עליו ושעורים אל הסוס. והשנים אחרים אשר הם יהודה ואברהם הם כמו דתן ואבירם ומראים עצמם חכמים וענוים ומליצים ביני ובין המלך ובין האנוסים ובידם הארגנות אשר לי הבגדים והארגנות אשר להם השולחנות והמטות והארגו של הלחם וכי אני לא הנחתי אותם ולא עכבתים עמרי כי אם בעבור שהוקן שלמה כהן היה חרש ולא ישמע דברי כי אם לפעמים רבים אשר אדבר אליו ולכן העמדתי אותם לפני למען ידברו לפני המלך בי המלך לא רצה כי אמר אלי אינני שומע דבריו וכל הנוצרים והאנוסים אשר יבואו לפני אינם שומעים דברי הזקן. ולכן בחרתי במ ובטחתי בהם והלבשתי אותם מראשם ועד רגלם

¹ MS. עשרות. ² MS. השקל. ³ MS. לי, something missing? ⁴ Twice in MS.

בגדים חרשים וחקרתי את הארנונות מהבגדים והנה חסר לי מהם ענינים רבים בגדי משי ולקחו מצנפ[ת] משי שהיתה שוה ז' דוק ומצנפת אחרת לכנה היתה שוה ה' דוק וענינים רבים חסרו אלי אשר לקחו הם ועמדו הם בקטטה עם אלדיקא ובלשון הרע זה אמר אתה לקחת וזה אמר אתה לקחת. וקניתי שנים עבדים שחורים עבד אחד בן עשרים והאחד בן חמש עשרה שנה בעד הסוס הקטן. והגדול העבד היה ראוי וגבור לשרת אותי בכל דבר ואלדיקא המשומד היה מסדר כל הענינים ומצוה אל העבדים הבושיים ואם ילך אלדיקא מהבית יום אחד כל עניני היו הולכים נהפך כי הוא היה משגיח בהם. ואחרי כן שלח בעדי המלך והלכתי לפניו ואמר לי מה חשבת¹ בלבך לעשות ובאיזה דרך אתה רוצה ללכת כי אני רוצה ללכת בסנטירין. והשבתי אליו רצוני לחזור ברומא לפני האפיפיור ותכתוב אלי מכתבים יהיה עדות ביני וביניך לפני המלך יוסף אחי איך אני הגעתי אל מלכותך וכי תכתוב אלי כתב אחד בטחון לכל הנוצרים:

והשיב לי המלך אעשה כל אשר תרצה אליך וקרא אל אנטוני קרניירי הסופר שלו וצוה אותו לפני יכתוב לי שנים כתבים וכתב שלישי יכתוב לי בטאוילה שיחנו לי ז' מאות דוק ואמר אלי המלך תבא אחרי בסנטירין ותקבל הכתבים ואשלח עמך אנשים ילכו אותך עד טאוילה. ואחרי כן יצאתי מלפני המלך ובאתי לביתי והמלך הלך ביום ההוא אל סנטירין והמלכה אשתו ויש להם² את בנה חולה והם הלכו לסאנטירין מפני בניהם לראות את בניהם יחנו לו רפואה ובוים אשר יולד זה הבן באלמרון נתתי ז' בגדים שלי לאנשים שבאו לבשריני זה אחר זה והיו שלשה ולכולם נתתי חליפות שמלות א' טורקי זהב שלי היה שוה ל' דוק ולאחר נתתי א' נבאני² משי אדום חדש שוה ל' דוק ולשלישי נתתי א' טלקא משי שהבאתיה מארצי היתה שוה יותר מכ' דוק. ואחר שהלכו הוא ואשתו ובנו בסנטירין עמדתי אחרי באלמרון ז' ימים ואחז נסעתי עם כל הכלים שלי והולכתי אם² בסנטירין בבית יפה קרוב אל הנגר ואלדיקא עושה כל עסקי הבית ובחצר ובסבת אשר הגענו בסנטירין עשו יהודים קטטה גדולה עם אלדיקא ואני ישן על מטתי. ואחרי כן עמדתי מן המטה ופתחתיה הרלת וקראתי ונא לפני אלדיקא והיה מדבר עמי מהיהודים ההם לשון הרע ושמעתי דבריו ואמר אלי איך הם מדברים כי אני סוגר הרלת עליהם ואחז כעסתי עם יהודה ואברהם היהודים ההם הרבה נפלא והם היו צועקים ומגדלים קולם עלי ורציתי להכות אותם. ואחרי כן לקחו הכלים אשר להם וגנבו אותם מביתי ויצאו להם מביתי ביום השבת ואני כנסתי בפנים על מטתי ולא הייתי יודע בזה כלל ושלחו לומר אלי כי אלדיקא מלשון ואינו מדבר דבר אמת ושלחתי לומר להם איך אני על הדרך ואין ברצוני משרתים יותר ועשיתי להם חיובי וקבלתי להם בטחון מאת המלך וכי כתב המלך בטאוילה יתבטל הערבות

¹ חשבתי. MS.

² So MS.

❖ ספור דוד הראובני ❖

אשר נתתם בטאווילה בעד ה' דוק ואתם תלכו לדרככם בשלום כי יש לי עסקים לעת עתה. וכן ר' יצחק השומר הדלת בא אלי ולקח ממני מחילה ורוצה אכתוב לו כתב כי אמר שרצונו ללכת בירושלים וכתבתי בערו לכל הקהילות יהיו בעזרתו לכל הדרך אשר יבא שם ונתתי לו מעות ובגדים ושלחתי אותו בשלום. ויהודה ואברהם הנז לא בקשו ממני מחילה ולא דברו אתי והלכו להם ובכל הדרך אשר הלכו בה היו מדברים כנגדי ועמדו עליהם האנוסים בכל מקום אשר ידברו עתק היו רוצים לתת הכאות להם עד שבאו לארצם והלכו וברחו להם. ויהודה קורדיליאה בא לפני ושלחתי אותו לאנוס אחד רחוק מסאנטירין ¹ ופרסאות בעבור יבא אלי ללוותי עד טאווילה בהיותי רחוק ונתתי ליוסף הקרדיליאה ה' דוק קורם שיסע עמד בסאנטירין ² ימים בהחבא ממני והאנוסים הגירו לי שלא הלך ואחרי כן הלך במקום הפצו ולא ראיתיהו לעולם ונשאר אתי ר' יהודה פירנטי הזקן זל ועמדנו בסנטירין כי בן המלך חולה ובא אלי שמועה ממקום בעל הסוס אשר קניתיהו ממנו איך הנוצרים ציירו דמותי והם מלעינים על זה הציור:

ואחרי כן שמעו האנוסים במקום ההוא ועמדו על הנוצרים ונתנו להם מכות ואת הצורה לקחו מידם על כרחם ואחרי כן הדיינים מהמקום ההוא תפסו שנים אנוסים ושלחו אלי כתב מהמקום ההוא כי אהיה בעזרתם. ותכף ראיתי הכתב הלכתי לפני המלך ואמרתי לו הייטב בעיניך כי נוצרים ממקום פלו ציירו דמותי ומלעינים ³ ממני וכי האנוסים קמו עליהם ולקחו מידם הציור ההוא והדיינים תפשו את האנוסים שנים מהם ועתה אראה ואקבל חן וחסד בעיניך תכתוב לדיינים שיוציאוהו ממאסור התפושים ההם. והמלך בזה השעה צווה שיכתבו זה הכתב ואמרתי לו לא אצא ממך עד שאקבל הכתב ההוא בידי וכתבו הכתב ההוא לפני המלך וחתם המלך בפני הכתב ההוא והיה צוהק המלך ואמרתי לו אני רוצה מכבודך שתתן לי א' משרת ילך עם זה הכתב לפני האנוסים ויוציאו אותם וכן המלך נתן לי א' מעבדיו ושלחתי אותו עד שנים אנוסים ועם כתב המלך והלכו והוציאו אותם:

והמלך שאל אותי מאת הדגלים ואמר לי יש לך דגלים משובחים מה תרצה לעשות מהן והשבתי לו כי הם הסימן שלנו בני ובין השבטים אם אלך בחייל ¹ אוציא אותם בפניהם ואמר המלך טוב הדבר. ועוד שאלני אם אמת הדבר כי אתה אמרת בביתך ² אם אתן לך המשפט שבוע שתוציא כל הנגבים מארצי והשבתי לו כן אני דברתי. ואמר לי מי הם אלו הנגבים ואמרתי לו אתה תכירם ² כי הם עבדיך הישמעאלים כי זה מדתם ביום ישרתוך ובלילה הם גונבים החניות והמלך שחק וכל שריו והמלך יודע כל זה בודאי. ואחרי כן יצאתי מלפניו ועמדתי שנים ימים בביתי וקראני החשמן אחיו מהמלך והלכתי אני ובעל לשון ערב אל בית החשמן ועשה אלי כבוד גדול ושאל אותי על ענין הדגלים. ³[על ענין הדרך

¹ So MS.² תכירים. MS.

ובאיזה דרך תדריך והשבתי לו איך הרגלים הם הסימן שלי והדרך אשר אני עושה הנני הולך בעה ברומא. ואמר לי החשמן תרצה לחזור בדתי ואעשה אותך שר והשבתי לו תעשה אותי כמו העורב אשר שלה נח מן התיבה ולא חזר לעולם זה הדבר ייטב לפני המלאכים כי אני בן מלך מורע דוד בן ישי ולא אבותי עשו זה הדבר ואיך אני באתי מארצי ממזרח למערב כי לעשות הדבר הזה חלילה לי כי אני באתי לעבודת השם ורציתי שם טוב שישבחוני בכל העולם על המצוה אשר באתי בה ואיך מלאך לכך לאמר לי זה הדבר. ואמר אני אמר לך תחזור בדתי האתה תרצה והשיב לי החשמן לא. ואמרתי לו יותר טוב שתשב אתה בדתך ואני בדתי כי אתה תאמר דתך אמת ואני אומר כי דתי היא האמיתת דת משה וישראל ובעמתי עמו:

ואחרי כן דבר לי אלי דברים טובים ובעל לשון ערב הוא המתורגמן ביני לבינו ויצאתי ממנו ובאתי לביתי:

וביום השני שלח בעדי המלכה ושאלה ממני על הרגלים ובאיזה דרך שהסכמתי ללכת והשבתי אליה איך הרגלים הם הסימן שלי והנני אלך דרך רומא בעה ושמחה המלכה ואמרה תלך לשלום ותחזור לארצך בשלום וכי המלך אמר אלי לבו טוב עמך. ושמעתי איך הוא כתב מכתבים לדרך ואל האפיפיור שיחיה ולקחתי רשות ממנה והלכתי לביתי ואת כל האנוסים ביום ובלילה היו באים לביתי והיו מצטערים בעבור נסיעתי והבנים שלהם באו¹ לנשק את ידי לפני הנוצרים עד אשר נסעתי מסאנטיריק והקבה היה גרמא שלא קבלו שום נזק בעדי לפני המלך ובכל מלכות פורטוגאל תהלה לאל. והמלך הוא טוב מאד והוא עושה קטטה עם המלשינים ואמר להם שלא ידברו יותר מאת האיבשיידור יעשה מה שירצה. ואחרי כן מת בנו המלך ולא עושה שום אבלות עליו מפני שיראו שריו שאיננו מקפיד² בכך ואחב בא אלי לשון הערב ונתן אלי המכתבים והם כתובים בנייר כתיבה טובה מיד אנטוני קרניירי והוא כתב בתם לבבו דברים טובים וכבוד גדול בכתבים ההם. וגם כתב לנו בטאוילה כי נקבל שלש מאות דוק. ואמר לי לשון הערב נלך ונחזור שלום אל המלך אני ואתה ונקח רשות ממנו והמכתבים הם בירי עד שנלך לפני המלך ואז אתנם בפניו אליך וכן הלכנו אני והוא לפני המלך. ובעסתי על המלך ואמרתי איך האפיפיור כתב לי המכתבים בקלף ואתה מלך כתבת לי המכתבים בנייר ואני באתי ממזרח למערב בעבורך ובעבור עבודתך ואלו המכתבים אם הם בקלף ישארו עדות וזכרון בינינו ולבני בנים אחרינו וישמעו איך באתי למלכותך. והשיב לי המלך אין המנהג שלנו לכתוב בקלף ומנהג האפיפיור לכתוב בקלף ואני עשיתי לך כפי המנהג שלנו. ואמרתי למלך אם אני אקבל חן והסדר לפניך תכתבם לי פעם אחרת בקלף כי אני רוצה אותם יהיו לי לזכרון. והמלך השיב לי אנחנו עושים בעבור

¹ MS. באו.² MS. מקפיד.

אהבתך וצוה לשון ערב לילך במכתבים לפני אנטוני קורנירו במכתבים שיכתוב אותם בקלף ואני הלכתי בביתי ולשון ערב הלך לפני אנטוני קורניירי במכתבים שיכתוב אותם בקלף ולא רוצה לכתבם פעם שנית וחזר לשון ערב לפני המלך במכתבים ההם ודון מיקיל הוא לפני המלך, ואחרי כן אמר המלך לדון מיקיל תכתב אתה בקלף וקבל דון מיקיל כל המכתבים אשר כתב אנטוני קורנירו וכתב אותם בקלף ואינו מכובד כמו הראשון. על זה מכעס שלי כי הזקנים והמלך יוסף אחי צו¹ אותי מהכעס², וכן אני כאשר הגעתי בפיסא בבית ד' יחיאל מפיסא ויש לו זקנה חכמה וחשובה שמה מרת שרה תמא אם אמו מושכלת עד מאד ואמרה אלי אני רואה אותך כועס כל ימך אם תסיר זה הכעס ממך תצליח את דרכיך והיא נתנה לי כתובים גדולים במתנה וכתבה בראש הספר וצוה אותי בכתב ההוא אל תכעס ואל תבהל ואז תשכיל, ולא יכולתי לכבוש את יצרי מהכעס והיה הגרמא מהכעס אשר היה לי עם דון מיקיל בני לבינו להביא אותי אל זאת הנקודה, ובעל לשון ערב כל מה שאדבר למלך [1] על מה שדברתי אתו בביתי הוא ילך כמרגל לפני דון מיקיל להגיד לו הכל: ואחרי כן נתן לי בעל לשון ערב המכתבים בקלף ולא הגיד לו כי כתבם דון מיקיל ושאלתי לו הכתב מאת המעות שיש לנו לקבל בטאווילה ונתן לי ב' כתבים חתומים אחד לדיין מטאווילה והאחר אמר לי לשון הערב זה הכתב אשר אמר המלך תקבל הש' דוקאט, והכתב ההוא שקר וכזב עלי דון מיקיל ולקח הכתב האמת מאת הש' דוקאט ושלה לי זה הכתב מהשקר ולא יכולתי לבדוק הכתב בהיותו חתום והאמנתי לדבריו ולקחתי הכתבים ובקש בעל חתום ורוצה ממני בעבור זה עשרה דוק ונתתי לו ז' דוק וחצי על יד לשון ערב, ואחרי כן הלכתי אני ולשון ערב לפני המלך ולקחתי מאתו רשות הדרך, ואמר אלי המלך אני שולח עמך לשון הערב³ עד טאווילה ללוך בדרך וכתבתי אליך ינתנו לך ש' דוק ואם יצטרך אליך אי זה דבר כתוב אלי, ואח' נסעתי ממנו והלכתי לביתי ורציתי לנסוע בזה הלילה וברח ממני הכושי הקטן אשר קניתי ושלחתי אנשים רבים לבקש אותו ונתתי יותר מי' דוק לשלוחים עד שהוציאו אותו מבית אחד מתוך כלי גדול מחרס כי היה נחבא שם, ונתנו לי העבד ושמו הברזלים ברגלו והכתי אותו מכות גדולות, ונסעתי מסנטירין אחר תפלת המנחה אני ושלמה כהן ויהודה פירנטי ואלדיקא משומד ושנים עבדים שלי ולשון ערב עם ד' שרים אחרים וכל כלי על ד' פרודות עד אשר יצאנו מהנהר, ובעל לשון ערב לקח רשות ממני שהיה רוצה להזור בסנטירין ולישן שם בזאת הלילה וכי בבקר יבא אלי באלמארין ואני וחביריי הלכנו באלמארין בזה הלילה וכל הבתים פתוחות לא יש בהם איש, והלכנו לפני בית אחד יש בו שנים ועמדנו בפני הבית כל אותו הלילה ובבקר שלחתי אלדיקא בסנטירין למען יקבל מבעל השפחה ב' דוקאט ואחר שהלך אלדיקא בא לשון ערב

¹ MS. צווי.² So MS.³ MS. העורב.

לפני ואמר אלי נלך. והשבתי לו אלדיקא אשר שלחתי נמתין. ואמר אלי אלדיקא יבא אחרינו וישמתי כל הכלים על הפרדות ונסענו ורכבתי על סוס הטוב מבקר עד המנחה עד שהגענו בקרוצה והיא מדינת מפוזרת ויש בה מעט אנוסים והלכנו בבית אנוס אחד ועשו לנו כבוד גדול ובאו כל הדיינים מהעיר ופרסו הרגלים ושבתו אותם כי הם יפים ומלאכה טובה אחד מזהב ואחד ממשי לבן וסביב סביב לרגל זהב זרת רחבו על ארכו ובאמצע הרגל שנים לחות ומצד שנים הלוחות שנים אריות גדולות דבקים ידיהם בלוחות והציור כולו מזהב ובלוחות כתובים במ עשרת הדברות משני צדדין מזה ומזה הם כתובים וסביב סביב¹ הרגל משני הצדדין כתובים בהם משנה תורה מראש ועד סוף ומזמורים. והרגל השני הוא ממשי ירוק וכל ציורו כמו הרגל מזהב¹ אבל זכו מבסוף וה' דגלים אחרים ממשי לבן גדולים ואנחנו עמדנו בקרוצה עד הלילה ובא אלי אלדיקא ושמתני בו והאמנתי עליו כי הוא בן טובים:

ובבקר נסענו מקרוצה עד² ובאנו עד הצהרים והגענו ביער על נהרי מים והבהמות עייפות והורידו הכלים מהבהמות על הארץ ואכלו שם והיו בחברותנו ששה אנוסים עשירים ואמר אלי לשון הערב מי יש לך אדם ממשרתך ילך אל הדיינים מקואמירה. ויקח בידו כתב המלך בעבור יסדרו לך דירה טובה וזמינו התרנגולות וכל הצריך. ואמרתי לו אין לי אדם טוב כמו אלדיקא וקראתי אותו ואמרתי לו התלך בקואמירה לסדר לנו הכל ואמר אלי אני אלך. ושאל ממני סוס ונתן לו לשון הערב סוס אחד מהחבר שלו והיה בידו החרב שלי שהיתה שוה יותר מל דוק וגם היתה בידו א חגורה זהב שוה זו דוק ובידו גם כן³ דוק אשר קבל בסנטירין מבעל השפחה כששלחתי אותו שם בעדי. ונתתי לו כתב מהמלך פורטונאל שהיה כותב לכל הדיינים שיעשו אלי כבוד גדול ורכב אלדיקא על סוס החוא והלך מפני ואנחנו עמדנו אחריו כמו שעה אחת ונסענו והגענו בקואמירה על פתח היער ושאלנו מאת שומרי העיר מאלדיקא ואמרו לנו לא בא הנה אלדיקא ולא ראינוהו: ואחרי כן הלך לשון ערב לפני הדיינים ואנחנו הלכנו חוץ מהמדינה ההיא והיא גדולה עד מאד ובאו כל אנשי המדינה לראות אותי נוצרים רבים ואנוסים ואחז ראיתי כי לשון ערב היה מעכב לבא לפני הדיינים ואני רוכב על סוסי והלכתי אני ואת האנוסים ד מאתם אשר באו עמי. יצאנו מאת מדינת קואמירה והיינו הולכים על הסוס אנא ואנא³ וכל אנשי המדינה טף ונשים ונוצרים ושרים ונלחים ואנוסים יצאו אחרינו ועמדנו אנחנו לשוט על הסוסים שלנו עד אשר בא בעל לשון הערב ויטנים דיינים מהשר עמו והלכנו עמם בבית אנוס אחד וסדרו לי שם חדר גדול יפה ומטה ושולחן וכסא ומנורה ובאו הדיינים מאת המדינה לפני. ואני מצטער צער גדול מדרוש אלדיקא ואל הדיינים אמרתי

¹ So MS.

² Lacuna?

³ So MS.

: ספור דוד הראובני :

תעשו עמי חסד ותראו ותבקשו לי ד אנשים ילכו כל אחד מהם בדרך בזה הלילה לבקש אלדיקא ואני אתן להם את שכרם אשר תגזרו עלי בן אעשה ואפרע להם וכן הדיינים עשו ונתנו לי ד אנשים ונדרתי להם ה דוק והלכו לבקש אלדיקא קודם שאלך לאכול:

ואחרי כן אכלתי על השולחן והלכתי במטה לישן והנני בינון גדול עד הבקר ועמרתני וקמתי ורחצתי גופי והנני מתפלל עד אשר השלמתי תפילתי והנה אלדיקא בא יחידו לפני ופניו שחורים כמו העורב ושאלתי אותו מאין באת אם ראית אנשים שבאו לבקש אחריך והשיב לי כי לא ראה שום איש שילך לבקש אותו כי הוא בא בעצמו ואמרתני לו מאין באת ואני שלחתי אותך אתמול כי תבא בזאת המדינה לפני הדיינים מקואימרה ונתתי בידך הכתב מאת המלך למען יסדרו אלי הדיינים מהמדינה הכל ואיך אתה עשית זה המעשה. והשיב לי כי אני באתי בדרך ויצאו עלי בני בליעל גנבים ורגמו אותי ואני על הסוס והלכתי מהם וברחתי לאחור עד שחזרתי לקורצא מקום אשר אנחנו ישבנו והנעתי שם בקורצא בחצי הלילה ואחז שכרתי ופרעתי איש נוצרי ונתתי לו א דוקאט למען יבא עמי בדרך הזה ונתתי לו רשות וכאתי אני לבדי הנה ואני על הדרך אתמול חצי היום וכל הלילה עד זאת השעה ולא הציל אותי מאלו הגנבים אלא השם לבדו כי הם בקשו להרוג אותי. ואמרתני לו הוצא¹ התגורה אשר בידך ואת המעות וכן עשה והוציא אותם על השולחן וגם לקחתי החרב שלי מעל ירכיבי ואמרתני לו תחבולות עשית עלי ואתה השבעת בחמשה חומשי תורה איך אתה חפץ לשוב ואמרו לי כל היהודים והנוצרים כי אתה פריץ ולא שמעתי להם וכי אתה גנבת העבד ונחבאת אותו בהחבא כי היית רוצה למוכרו. ולקחתי ממנו המצנפת ששוה כ דוק כאשר הגידו לי היהודים ואת עטרה לבנה לקחת אותם ממטתי ואני קניתיה ו דוק וכל בעלי הבית העידו כי הם בידך ולא קבלתי אותם מדבריהם ואמרתני להם לא תדין את חבריך עד שתגיע למקומו. וזאת השעה ראיתי את מעשיך והבנתי בם כי כל אשר דברו עליך הוא אמת ואתה תלך לררכך לשלום כי איני חפץ יותר בך. ורצו הדיינים מהמדינה לתופסו וליסר אותו ואמרתני להם לא תעשו * בה דבר למעני מניחו אותו² ואת השלוחים באו ונתתי להם בפני אלדיקא את אשר נדרתי להם. ואלדיקא אמר אלי למה אתה נותן להם אלו המעות ואמרתני לו בעבורך זאת הנרמה אשר גרמת לי ולקחתי ממנו כתב מהמלך ואחרי כן נשארו הכלים החמרים על הפרדות ולשון ערב רכב על סוסו והאנוסים רוכבים על סוסייהם. ואחרי כן רכבתי על סוסי אני ושלמה כהן ויצאנו מקואימרה בדרך אייבירה ואלדיקא רדף אחרינו ובא לפני ואני רוכב על הסוס והוא מדבר עמי ואמר אלי אני עבדתיך בכל כחי ואתה יהודי ואני נוצרי. ואמרתני לו כלב בן כלב לא אתה לא נוצרי ולא יהודי ולא ישמעאל ושלחתי החרב שלי עליו והייתי רוצה להורגו ורדפתי בסוסי עליו כי בורח

¹ MS. הוציא.² So MS.

הוא. ובא לשון ערב והאנוסים ההם וחלו פני ואמרו לי תנית אותנו. ואמרת להם אני לא הנחתי הדיינים שיחפסו בו ולא רציתי שיעשו אליו רעה וגרם לי הוצאות גדולות וננב אותי ועתה¹ הוא רוצה לכא עמי ואם יבא אני אהרוג אותו. ועמד לשון ערב לפני ודבר אתי איך הדרך אין לך יכולת לעכב אותו וכל הדרך יוכל אדם ללכת במקום שיחפון והוא רוצה ללכת באיביירה תניתהו ללכת. והלכנו עד שהגענו באיביירה והלכנו בבית האנוס אשר עמדנו שם בפעם הראשון ועמדנו שם ביום השבת וביום הראשון ובא אלי קובלייאה האנוס שהוא יודע לשון הקרש והוא שרת אותי מיום שהגעתי בטאווילה עד היותי המלך² מפורטונאל עד זה היום והוא בעל מזקי אש:

ואחז אמר אלי לשון ערב כי זה הדרך מאיביירה עד בישה היא דרך רעה ואתה רוצה אנשים לשכור אותם בדרך יבאו עמך ללוות אתנו מפני הגנבים הנמצאים בדרך. ולא דבר לי זה הרבר לשון הערב כי אם אלדיקא שהיה מדבר עמו ביום ובלילה ואני לא ידעתי. ואמר אלי כי אלדיקא טוב שיבא עמנו והוא איש נבור ויודריך על רגליו ובדרך תצטרך אנשים והשבתי ללשון ערב יודריך ויבא. ונסענו באיביירה ביום השני באו כל אנשי המדינה לראותי והאנוסים מצטערים צער גדול ובוכים על נסיעתינו. ויצאנו מאת המדינה ההיא בדרך בישה עד אשר הגענו לבישה ונכנסנו בבית אנוס אחד ואיינו כמו הראשון וסדרו לנו מטות ושולחן והכל. ובאו לפני בזה הלילה אנוסים רבים והיו מתיראים ובוכים ואמרת להם בטחו ליי עדי עד כי אתם תזכו ותראו בניין ירושלים ואל תפחדו ואני לא באתי לפני המלך בזה הפעם לקחת אתכם ולהביאכם לירושלים יען יש לנו מלחמות גדולות בירושלים בתפילה בטרם תבואו עד שתהיה לנו ארצנו ונקריב הקרבן ואחרי כן נבא אליכם להביא אתכם אל ארץ נושבת וזאת הפעם לא באתי כי אם לבשר אתכם איך הישועה קרובה לכא:

ואחרי כן ביום השלישי [יצאנו] מבישא והגענו בלילה בכפר אחד שיש בו אנוסים ונכנסנו בלילה בבית האנוס וסדרו לנו מטות וכל הצריך. ובבקר נסענו ובאנו אל מדובר אל מקום יפה ויש בו אנוסים רבים והלכנו בבית אנוס אחד ובאו לפני דיני העיר ובכל מקום אשר היינו שם היו פורשים הדגלים וישבחו אותם. וביום החמ[י]שי באנו בלולאה מקום יפה ומדינה גדולה ובאנו בבית אחד אנוס ובאו לפני כל הדיינים ועשו לנו כבוד גדול ורצו לראות הדגלים ושאלו לנו אם תרצו דבר תצוו אותנו כי אנחנו נשרת אתכם בכל מה שתרצו וכן עזרו אותנו. ועמדנו שם בכל יום ששי ויום שבת ויום ראשון. ואלדיקא חזר לעשות העסקים ושרות גדול ואני מתיירא ממנו ובאו יהודים מהימיר היינו שלמה בהן ויצחק ניסו שהיה מאיסאפי ובאו עמנו היינו שלמה לוי ויצחק ניסו הלך לפני המלך. ושלחתי קרבלייאה לפני הדיין מטאווילה עם כתב המלך יסדר לי בית ממקום ההוא. ונסענו ממקום

¹ MS. ואתה.² So MS.

: ספור דוד הראובני :

ההוא מלולאה ביום השני ובאו עמנו אנשים רבים ובעל הבית ובא לפנינו קרבליאה ושאלתי אותו מאת הבית ואמר לנו אני סדרתי לכם דירה נאה יותר מכל הדירות. והלכנו והגענו בטאוילה ונכנסנו בדירה ההיא והיתה יפת תואר וחדרים רבים ובא הדיין הגדול לפני וסדרו לנו מטות וכל הצריך ואמר לי הדיין אם תצטרך איוה דבר תשלח אלי ואני אעשה הכל. והלך לביתו ולשון ערב עמי. וישננו בלילה עד הבקר ובא לפני לשון ערב ושאל ממני רשות כי היה רוצה לחזור לפני המלך. ואני קניתי לו א סוס באיברה בעד לה דוק ובטאוילה¹ נתתי אליו ה דוק ותנורת מזהב שהיתה ביד אלדיקא ושנים קמיעות מזהב. ושלחתי אותו מטוילה והלך לו וחזר לפני המלך ונדר אלי כי הוא יסדר כל צרכי לפני המלך ואנחנו לא קבלנו המעות אשר צוה המלך שיתנו לנו שלוש מאות דוק כי דון מיקול שיקר ועשה ההיפך מהכתב ולשון ערב יודע כל זה כי הוא התורגמן לפני המלך וכל מה שידבר אלי הייתי מאמין בו. ואמר אלי לשון ערב אני אניד לך למלך הכל ואלו הדברים אשר היו וכן הלך מאתי ועמדתי בטאוילה ואלדיקא בבית:

ויש יהודים מפיץ ומימור ה יהודים ובהגיעי בטאוילה ראיתי אותם ולא באו לראותי בדרך רק באו אלי ביום השני אשר הגעתי בטאוילה והיה להם גאווה גדולה ועמדו בטאוילה כמו ז ימים ויבאו לפני בבית ואוכלים ושותים עמנו. וקיניתי מאחד מהם א בירנוסו וז דוק אשר רציתי לעשות ממנו דורון לאנטוני קרניירי. ועמד עמי שלמה לוי והוא בחור מואיסאפי ויש לו קרובים רבים אנוסים בטאוילה ובא אלי. ורדף אחרי מסנדיין אנוס נכבד והיה מלביש אותי בגדים והוא אומן לתפור הבגדים ואחד זקן ועמדו כמו ה אנוסים בביתי. ובימים ההם הגיע לפני ר משה הכהן במכתבים מהמלך יוסף וקניו בדרך אשר אלך בה. וכל היום מבקר עד ערב הבית היא מלא אנשים אנוסים ונוצרים. ויהודים ההם הלכו לדרכם לפני המלך. ואחר שנשעו מטאוילה חשבתי כי טוב הוא לשלוח דורון אל המלך הסוס שלי וכל כליו וכי אשלח לאנטוני קורניירי הבירנוסו² וחשבתי מי ילך לי ויעשה זה הפועל וישא הדורון. ויש בביתי בחור אנוס שמו קרישטופלי והוא נאמן וכי הוא רך לבב ופחות והסכמתי לשלוח אותו ובא לפני אלדיקא ואמר לי לא יוכל לעשות שום אדם שייטב בעיני המלך ובעיניך כי אם אותי בזה הפעם. ואמר הסוס אם תשלחה לפני המלך רוצה אדם שיהיה חזק³ וחכם ויראה שהמלך יצא מביתו בחוץ לצוד ציד בשדה והשליח אשר תשלח יצטרך שיהיה חזק ויביאהו אל המלך ויאמר זה הדורון לך מהאינבאשדור יהודי ויקח בידו את⁴ הכתב. ועתה אני אמרתי לך אם תרצה כי הנני למצותיך ואעשה כל אשר דברתי. ואמרתי לו אני רוצה מי שיעזור אלי ואני מתיירא מאת המעשים הראשונים אשר עשית ואמרתי לו תלך עם קרישטופלי ולא אתן לך מאומה משלי בידך כי הכל אתן ביד קרישטופלי ואם

¹ So MS.² MS. הפרנוסי.³ MS. חזק.⁴ MS. אז.

תלך תעזור אליו בדרך אשר ילך ותעשה כל אשר נדרת לפני המלך ואם תעשה זה הדבר אני אהיה בעזרתך כל הימים. וכן כתבתי אל המלך כתב איך לא מצאתי שום ספינה ללכת בה ואני עומד בטאוליא לא ידעתי מה לעשות והנני שולח אליך זה דרוון הסוס שלי עם כל כליו ותמצא לי איזה מהספינות שלך ודע כי לא קבלתי הש דוק אשר אמרת וכתבת בטאוליא ינתנו אלי לשמך וכן נתתי ביד קרישטופלי הסוס וכל כליו ואת הבירנוסי והכתב אשר כתוב אל המלך וכתבתי שני כתבים לאנמוני קורניירי, אחכ אמרתי לאלדיקא ילך עם קרישטופלי ונתתי לו דוק בעד ההוצאות הדרך להם ולסוס וצויתי אותם שלא ירכבו על הסוס וצויתי לקרישטופלי בני לבניו שיהיה חזק ויתן האבירנוסי¹ לאנמוני קורניירי וכי לא יאמין באלדיקא ואם ילך אל המלך שיהיה יחד עמו הוא והוא. ושלחתי אותם מטאוליא והלכו לפני המלך ואחר ששלחתי אותם² מביתי העבד הקטן הכושי וניצאר אתי העבד הגדול הכושי והוא רשע נמור ואם היה יוצא בשוק היה נותן מכות לעבדים הנוצרים ויבואו אלי הנוצרים ויאמרו עבדך³ חטא לנו ועשה עמהם קטמות בעבור הנשים הוונות שלהם. ואחכ עומד העבד הכושי הגדול על אומן האנוס אשר אתי והיה רוצה להרוג אותו על השולחן ואני בפנים ושמעתי הקולות ויצאתי חוצה לדעת הכל וראיתי העבד היה מכה האנוס אשר אתי בבית. ואחרי כן אמרתי להם שיקשרוהו בחבלים וקשרו את העבד בידי וברגליו ולקחתי עץ אחד גדול בידי ונתתי לו הכאות בראשו עד אשר שברתי העין ולקחתי עץ אחר והכיתי אותו יותר. ואחכ אמרתי להאנוס חן לו מאה מכות אחר ששברתי העצים אני תשינו לו כל בשרו נפוח ועשינו לו כבלי ברזל ושמתי אותו בבית סגור ועמד ככה עשרה ימים ואחר כן הוצאתי אותו והלבשתיהו והוא עבד ראוי ויפה ונבור חיל ואוהב אותי הרבה ועומד העבד ההוא לעשות כל עסקי הבית כבתחלה ועשיתי בינו ובין האומן שלום. והיה בביתי שלמה לוי והוא בחור יפה וחזק ובעל לשון ערב ונתתי לו הסיוני והמעיל סוליאה שלי והיה סביבותיהם ויילוט שחור חדשים שיום כזו דוק אשר עשיתי אותם בעדי ולבש אותם ויצא בשוק בבית האנוסים קרוביו וראוהו המלשינים בבית האנוסים מבית לבית מצחק לפני הנשים ובעבור זה לקחו עליו כעס והלשינו עליו אל הדיין מהעיר רשע ואמרו איך בכל מלכות פורטוגאל לא ילבישו בנדים שיש בו משי לא נוצרים ולא יהודים ולא אנוסים וכל מי שילביש עשה המלך קנס עליו נ דוק ותפשו את שלמה הלוי שהיה נושא בנדי שהיה בהם משי:

ואחר כך שמעתי ואמרתי לשלמה כהן ילך לשר הגדול חבר שלי ואחוב ויציאו את שלמה לוי וכן הלך והוציאו אותו עם הערובות עשו לו קרוביו האנוסים. וקודם המעשה משלמה לוי שלחתי לדיין הגדול הטוב אהובי בעד דרוון בנדים טובים אליו ולא רצה

¹ So MS.² Lacuna.³ MS. עבדך.

* ספור דוד הראובני *

לקבלם הדיין אהובי ובא אלי לביתי ויש לו סופר תחתיו ואמר אלי אם תרצה לכבדני ולעשות לי הנאה תעשה טובה לזה הסופר שהוא תחתי ולא אמר אלי לא מבנדים ולא מדבר אחר. ואמר לי הוא יהיה לך משרת לכל עבדיך. ואחרי כן בא אלי הסופר ההוא והוא רשע נמור ואמר לי אם תרצה תעשה לי בגד בעבור כבודך ויהיה לי לזכרון תמיד. ואמרת לי שלמה כהן תלך ותמצאנה לי בגד יפה שחור וכן הולך ולקחתי ממנו בעד יד דוק ונתתי אותו אל הסופר ההוא והלך לו. ואח"כ שמע הדיין הגדול אהובי ובא אלי לביתי ואמר לי למה אתה עושה ככה כי נתת אל הסופר כל כך מזה הבגד שקבל ממך והשבתי לו אני לא עשיתי לו זה הכבוד כי אם בעבור כבודך. ואז אמר אלי הדיין ההוא אני לא אמרתי אליך כי תעשה אליו בגדים כל כך כאשר נתת אליו. ואחרי כן הלך לביתו הדיין אהובי והוא היה מסדר אותי ומיימין אותי בכל דבר כמו האב על הבן ועשה לי חסד גדול בכל דבר:

ואחרי כן הלכתי אני אל בית הדיין פתאום ובאתי אל ביתו וביתו הייתה מלאה מבני אדם והוא היה עושה ביניהם משפט. והניח הכל ובא אלי ועמד בפני ושלח כל בני אדם החוצה ואין בביתו כי אם אני והוא בחרר משכבו ולקחתי בידי עשרים דוק ואמרת לי בעבור אהובי תקבל ממני הכ דוק דורון כי אני שמעתי על המלך שישלח בעדך שתלך לפניו ותקח ממני אלו בעבור התצאות הדרך. והשיב לי לא אקבל ממך פרוטה ונשבע באלוהו שלא יקבל ממני פרוטה. ושלמה הלוי היה עמדי והוא מליץ ביני לביני ואחר שלא רצה המעות ממני ואמרת לי יש לי מלבוש גדול מברזל מראש ועד הרגל ועל אצבעות והרגלים וכובע על הראש ועל הצואר ואין האדם נראה כי אם בעינים וקנייתיהו ל דוקאט ואמרת לי תקבל הדורון ואני רוצה לשולחו אליך. ואמר אלי אם ישמע עלי המלך דבר יהרוג אותי ואני לא קבלתי מימי שום דורון:

ואמר אלי אני שמעתי שיש עליך ב' חרבות יפות ואמרת לי כן הם בידי אם תקבל אחת מן החרבות ואת המלבוש מברזל בעבור אהבתי אותך אשלח הכל אליך ויהיה לזכרון ביני וביניך ולאחבה עזה ונוראה. אמר¹ אלי בעבור אהבתך אקבל הכל ותשלחהו אלי על יד שלמה לוי והחבר שלי יבא אליך בלילה וחזרתי לביתי לשלום. ולעת ערב שלחתי אליו ב' חרבות והמלבוש ברזל כולו ואמרת לי שלמה לוי תאמר לו שיקח אחד מן החרבות את אשר יחפוץ והאחרת תביאנה. ולקח היותר טובה ואת המלבוש ברזל והחרב קניתי אותו טו דוק והיתה שוה בארצי יותר מק דוק. וחזר שלמה לוי אלי עם החרב האחרת. ואחרי כן כתבתי כתב למלך ונתתי אותו ביד הדיין אהובי והלך לפני המלך ותפישת שלמה הלוי לא היתה כי אם אחרי נסוע הדיין אהובי מטאוילה:

ואחרי כן בא יהודי זקן שמו ר' אברהם רות מאיסאפי ובא לקנות כבוד לעצמו מאת

¹ אמרי MS.

המלך ספורטונאל למען ישים אותו המלך על היהודים כולם והגיע לפנינו בטאווילה ויש לו ב חברים ובא לפני בביתי ודבר אתי והוא היה היותר עניו שבמלכות ההוא מכל היהודים ולא רצה לאכול בשולחן שלנו והניח חבריו שיאכלו הם. ועמד בטאווילה כמו ה ימים ואחרי כן הלך לפני המלך. ואחרי כן בא ר יעקב סופר מפיץ כי לא הלך בפיץ ולא הניחו אותו להכנס לא בויםוד ולא באיסאפי מפני הנגף יען שהוא היה בא בלישבונה ושם הנגף והוא קרוב מטאווילה ולא הניחו אותו להכנס. ורכבתי על פרדה אחת והלכתי אליו ודברתי עמו מרחוק בתוך פרדס אחד ורדפו אחרי כל אנשי המדינה ואמרתי אל ר יעקב הסופר אם הלכת בפיץ והשיב לי איך לא הלך וכי הוא שלח הרגל והחותמות בפיץ והכתבים. ואמר אני רצה ללכת בפיץ ואחזור אליך בחדש אחר. ואחרי כן הלך לדרכו וחזרתי לביתי והוא לא חזר אלי לעולם: ואחרי נסוע הריון הגדול אהובי תוך ה ימים בא דיין אחר במקומו רשע גמור אהוב מרון מיקיל וביום אשר הגיע שלח בעד קרבליאה ובעד שלמה הלוי ובעד שלמה כהן ואמר להם מה אינבאשדור יהודי עומד הנה והמלך לא נתן לו רשות שיעמוד הנה כי אם ב חדשים ועמד סמוך לך חדשים ואינו עומד הנה כי אם להחזיר האנוסים יהודים כי הם בביתו יום ולילה. והשיב לו קרבליאה אינו אמת הדבר הזה כי הוא עומד עד אשר יבא לו תשובת המלך. ואמר לקרבליאה תאמר לחבירך האנוסים שיהיו חכמים ואל יכנסו בבית האינבשדור וגם צוה אל האנשים אשר לפנינו יצו את זה על האנוסים. ואחרי כן באו לפני קרבליאה ושלמה כהן ושלמה לוי והגידו לי כל זה. ויש לנו קרוב מאת הבית שכן קרוב רע ורשע לשם ולבריות והוא חבר מרון מיקיל והוא בכל שבוע כותב למלך ולדון מיקיל מדרושנו וממעשינו והגיד לדון מיקיל איך האנוסים באים בביתי. ואחרי כן השכתי לשלוח במרוצה שליח לפני המלך ואכתוב לו כתב וכן כתבתי הכתב אל המלך ואמר אלי שלמה הלוי אני אלך. ובין כך חזר קרישטופלי זולת כתב-מהמלך כי אם כתב מבעל לשון ערב וכתב מאנוס אחד אשר הוא בסנטירין. וספרו לי מאלדיקא משומד מאת אשר פעל ועשה כי לקח מיד קרישטופלי הבירנוסי ולבש אותה בעד עצמו ולקח ממנו כל הכתבים ולקח כל הכלים מהסוס וקרישטופלי הלך אל לשון הערב והלכו ובקשו אלדיקא ולא ראוהו במדינה ולא הסוס ורדפו אחריו וראוהו ביער פרדס והיה מחביא הסוס כי היה רוצה ללכת בלישבונה למבור אותו ואחר כן בא לשון ערב ולקח ממנו הסוס ערום בלא כלים הוא ואת קרישטופלי ואלדיקא ברה והלך לו. ונתנו הסוס כאשר הוא אל המלך ושמח המלך שמחה גדולה מקבלת הסוס ההוא והמלך לא כתב תשובה אלא אמר אל לשון ערב אני אכתוב ואעשה אליו כל מה שירצה ולא עשה ובא אלי קרישטופלי ריקם. ובשעה שהגיע קרישטופלי שלחתי שלמה הלוי ונתתי לו י דוק בעבור ההוצאות ואמר אלי אני רוצה שקרישטופלי יבא עוד עמי וגם נתתי לו את החרב היפה שלי שהיה שוה ל דוק. והלכו יחדו לפני המלך ואמרתי להם אתם רואים איך אני עומד תחזרו במהרה ונתתי להם ב

כתבים כתב אל המלך וכתב אחר לאנמוני קורניירי וצויתי לשלמה הלוי יקח הבירנוסי מאת ארדיקא והלכו יחריו לפני המלך, ואח"כ עמד זה הדיין האחר להתעולל עלילות על האנוסים בכל יום ואמר להם אתם רוצים להחזיר יהודים ועמדו בלב רגו וגם צוה אנשים יחפשו האנוסים אם יבואו בבית¹ אם לאו והקב"ה עושה חסד להם ואלי שלא היה יכול לעשות לשום אנוס רע בעבור ית שמו:

ואחרי כן בא אלי בבית הדיין האחר הוא וכל משרתיו בבקר ואני הייתי ישן במטה כי קראתי כל הלילה והייתי ישן בבקר ונכנס אלי שלמה כהן ואמר הדיין הארוד הוא בחזן בחדר הנדול ואמרת לי לשלמה תקרא לקרבלייאה וכן בא אלי קרבלייאה. ואמרת לי תאמר לדיין שימתין ושישב בהחדר עד שאלבשנה ואצא לפניו ואני רחצתי במים והאומן הלבישני בגדי ויצאתי בחזן לפני הדיין ובידו כתב מאת המלך וקרא אלי הכתב ההוא ואמר הכתב תקף שיגיע כתבי זה בידך תשלח האינבאשנדור כי אם תראה ספינה בטאווילה ילך בה ואם לא תראה בטאווילה תלך עמו בלאנה ותבקש לו ספינה בלאנה במהירות ולא תעכבו. ולא האמנתי אל הדיין שיקר[א] הכתב ההוא ואמרת הן לי הכתב וכן נתנו אלי וקרא אותו אלי קרבלייאה בלשון הקדש. ואחרי כן אמר לי הדיין הרשע האמנתי לרברי כי אני איני עושה דבר מלבי כי אם בציווי המלך ואתה תראה מה יש לך עסקים ותעשה אותם עד שאלך אל ביתי שעה אחת ואני אשלח לך חמשה פרדות וסוס לך אשר תרכב עליו:

ואחר כך ראה העבד הכושי שלי ושאל אליו האתה ישמעאלי או נוצרי והשיב העבד אני נוצרי ואחרי אלה הדברים לקח העבד הכושי בביתי והלך לו ולא דברתי לא דבר וסדרנו כל כלינו ואם נותר אלינו את אשר לא נוכל לשאת אותו ונתנו אותו לקרבלייאה וגם נתתי לו הבגד משי אשר נתנו אלי ויחיל מפיסא כי הוא עבד אותי מיום היותי בזה הגליל ועד עתה. וגם קראתי לביראנטינה ואשתו אשר עמדת בביתו ועשה לנו כבוד גדול ונתתי אליו א' חרב יפה ואל אשתו נתתי 5 טבעות זהב וא' דימאנטי קשורים זהב שוה כל אלו 3 דוק ונתתי אליה גם כן א' קמישה עם מרגוליות יפה וחדשה שוה 4 דוקט בעבור החסד וההתנאה אשר עשו אלינו בפעם הראשונה בבואינו הנה טאווילה והם לא שאלו ממנו דבר ונתתי להם כל אלו וגם נתתי אליה 2 בגדים ממשי היינו חתיכות היו שוים 4 דוק:

ואחרי כן שלח הדיין הפרדות לשאת את כל כלי ונתן אלי סוס רע עד מאד ולא רציתי לרכוב עליו והלכתי ברגלי במדינה קרוב לבית הדיין והדיין שומע כי אני הולך על רגלי ולא רציתי הסוס בא לפני ונתן לי א' סוס אשר הוא רכב עליו ורכב על הפרדה. וגם ענו ביום ההוא וכל האנוסים מצטערים וכוכים אנשים ונשים וטף ונסענו מטאווילה בחצי היום ובא הדיין הארוד וכל משרתיו והעבד שלי אשר לקחו ממני הוא עמו-ועמי בא קרבלייאה עם האנוס הזקן והאומן האנוס אשר ילבישני ושלמה כהן. והגענו בפארד² בלילה

¹ MS. בביתו.² MS. בפארדו.

ההוא ולא רצה נלך בבית האנוסים כי אם בבית הנוצרים, והנוצרי הוא נכבד וסדר לנו חדר יפה ומטה וכל הצריך וישבנו ועמדנו עד הבקר, והדיין ההוא שלח אלי ואני על תפילת השחר וקרבליאה היה השליח ואמר אלי מצידו כי אנחנו נעמוד בזה הבית עד שילך בלאנה לבקש לנו ספינה ושיחזור, וכן הלך הדיין ההוא ולקח העבר הכושי שלי עמו ואנחנו עמדנו בבית הנוצרי ההוא כמו ח' ימים ובאו אנוסים רבים מטאוילה לראותי בבית הנוצרי ושאלו ממני ואמרתי להם אל תפחדו אלי ותהיו חזקים וחכמים במעשיכם והשם הוא הלך עמי והוא הדריכני בזאת המצוה ויבחר לי בדרך טובה:

ואחרי כן בא הדיין מלאנה ושלח בעד קרבלייאה ואמר תלכו בלאנה כי שם יש ספינה שהולכת בליגורנא ואני צויתי אל הדיינים יסדרו לכם הכל ואני אבא אחריכם ובא אלי קרבלייאה מאת הדיין ואמר לי כל אלה הדברים ונסענו תכף עם גשם טים רבים עם כל כלי ובא עמי קרבלייאה וחזקן והאומן אנוסים:

ונסענו מפארו¹ והגענו בלילה בכפר אחד על שפת הים הגדול ובאתי במחנה אחד קרוב אל שער העיר והורידו הכלים במחנה והסוסים ועמדתי כמו חצי שעה ובאו שנים דיינים לפני והם נכבדים וכל אנשי הכפר ההוא נכבדים עד מאד ואמרו לי אלו הדיינים אנחנו סדרנו אלך דירה יפה תבא עמנו, והלכתי עמהם וכל כלי הנחתי במחנה ובאתי בדירה והיא יפה וסדרו לנו שולחן בדירה ההיא ובא שלמה כהן וסידר לי השולחן וסעד בשולחן ואחרי כן הלך במחנה עם הכלים והם סדרו לי מטה יפה וישנתי בדירה ההיא אני ואת קרבלייאה והאומן האנוסים וחזקן האנוס הוא עם שלמה כהן במחנה עד הבקר ועמדתי טמטתי ורחצתי במים ולבשתי בגדי ועמדתי על התפלה ואני בתוך חדר בפנים והחרר הגדול אשר בחוץ באו כל אנשי הכפר ההוא ואת הדיינים טף ונשים: ואחר שהשלמתי התפלה יצאתי לפניהם ושאלו אותי רצוננו לראות הדגלים ואמרתי אל שלמה הכהן ולקרבלייאה תראו אותם להם והביאו הדגלים ופרסו אותם ושבתו מאד מאד, ואחרי כן הביאו הסוסים ורכבתי ויצאתי מהכפר ההוא ויצאו כל אנשי הכפר אחרינו והגענו אל נהר גדול ועצום ונתננו אל בעלי הפרדות השכר שלהם והכניסו את המשאות מבלי אל הספינה וחזרו להם, ואנחנו הלכנו בספינה ההיא אל המדינה סמוך אל הנהר שמה ויילה נאוה והיא מדינה גדולה והוציאו הכלים ויצאתי גם אני מהספינה אל חוץ הנהר ובאו כל אנשי המדינה טף ונשים והדיינים לראותי, ואת הדיין הרשע הגמור כתב אל הדיינים מוויילא נואה ומלאנה וצוה אותם שלא תכניסוהו בבית האנוסים כי אם בבית נוצרי ותפקחו עיניכם על האנוסים לא ילכו לפניו ותחפשו על האנוסים אם ילכו בסתר לדבר אליהם, ואחרי כן בא הדיין מהעיר ושלח עמנו משרתי אל דירת מחנה אחד של נוצרי חוץ מהמדינה ולא נכנסנו אל המדינה ובאו כל האנשים

¹ מפאדאה MS.

* ספור דוד הראובני *

לרדוף אחרינו אל הבית מהמתנה הלך והביאו כל הכלים בבית המתנה ההיא ובאו כמו ד' אנוסים לפני מויליה נוואה ואמרתי להם תלכו לכם לשלום בעבור זה הרשע ואנחנו עמדנו בזה המתנה ליל ה' ובלילה ההוא ואני ישן ובאו והפשווהו בביית אשר אני יישן בו אם יש בבית אנוסים ולא ידעתי מאומה מביאתם כי אם אמרו לי קרבלייאה ושלמה כהן אחרי שהלכו להם כי אם הייתי יודע שבאו לחפשני הייתי נותן להם הכאות ולא שמעתי מאומה וגם זו לטובה. ובבקר הביאו הדיינים לנו פרות ונתנו לי סוס ורכבתי עליו ונסענו מויליא נוואה והלכנו בלאנה ובאו לפני הדיינים וכל אנשי המדינה טף ונשים: ואחרי כן הכניסו אותנו בבית הנזירים עם כל כלינו ובאו לפני את הדיינים על הבית ורצו לראות הדגלים וכן הראתי אותם אליהם ושכחו אותם במאד ומאד וכל הגדולים והשרים באו לראותם והדיינים אמרו לי תראה זה הכתב מאת הדיין הרשע כי הוא מצוה שלא יכנסו לפניך אנוסים. והשבתי להם אני אין לי חפץ לא באנוסים ולא בנזירים ואין לי שום הפרש בין זה לזה ואם יבואו יבואו ואם יש[ו] יבואו יבואו לא אקרא אותם ולא אמנעם ואחרי כן הלכו הדיינים לדרכם. ועמדנו כמו ה' ימים ובאו לפני הדיינים ואמרו תלך בזאת הספינה מכוסקאייני¹ כי היא הולכת ביום מחר ואמרתי להם אני אחשוב בדבר עד חצי היום ואשיב² אליכם. ואחרי כן באו אלי נזירים ואנוסים ואמרו לי כל פנים לא תלך בזאת הספינה כי הם שופכי דמים ובאו אלי הדיינים ואמרתי להם אין ברצוני ללכת בזאת הספינה בשום פנים. הם מדברים עמי תלך עמהם בזרועם הנטויה ואני אמרתי להם לא אלך בשום פנים. והלכו הדיינים ממני והנם כעוסים והלך קרבלייאה עמהם. ואחרי כן חזר אלי ואמר אני לקחתי רשות מאת הדיינים כי אתה תרכב על הסוס במהירות³ ונלך אני ואתה לפני הדיין הרשע כי הוא ככפר אשר ישבנו בו בשפת הים באמצע הדרך. וכן יצאתי מהבית ונתנו לי הסוס ורכבתי עליו וקרבלייאה רכב על סוסו והלכנו במרוצה והלכנו רחוק מלאנה ב' פרסאות ואני מדבר עם קרבלייאה וראיתי אחרי כי הדיינים רודפים אחרי יותר מק' אנשים ואנחנו חכינו אותם עד שבאו הדיינים לפנינו והם מדברים עם קרבלייאה בעם וכי הוא מדבר עמהם ולבו כלב הארי ואני מצחק בלבי. וחשבתי כי זה דבר השם ואין לי רצון ללכת לפני הדיין הגדול כי אם עשיתי הכל ברצון קרבלייאה וברצון משרתי ובטלתי רצוני מפני רצונם. ואחרי כן שאלתי אל קרבלייאה מה תדבר עמהם ולמה באו והשיב לי כי הם רדפו אחרינו ואמרו תחזור עמנו והלכו בזאת הספינה על כל פנים והשבתי לקרבלייאה טוב הדבר ונלך וחזרתי עמהם ולבי שמח בחזירתי. וקרבלייאה היה מפחד מאת הדיינים ויש לו רעד ומורך בלבו כי הם אמרו לו אתה הוא העושה הכל וכל מה שאתה מדבר אל האינשדור הוא עושה ואנחנו רוצים לתפוש אותך ולשים אותך במאסר. ואמר לי קרבלייאה אלה הדברים וחשבתי לו אל תירא ואל תפחד כי אפרות⁴ אותך בכל אשר לי. ואחרי כן הלכנו עמהם

¹ So MS.² והשיב. MS.³ המהירות. MS.⁴ So MS.

עד שהגענו בלָאָנָה ואמרו אל קרבליאה שלא יכנס בביתי ואין אני יודע ולא אשמע ונכנסתי בתוך ביתי ובפני שנים דיינים ושאלתי אין קרבליאה ואמרו הוא בבית אחד ושלחתי בעדו שליח אחר שליח ולא בא:

ואחרי כן חזקתי בידי הַבִּי דיינים והלכתי עמהם ויצאתי מהבית ואמרתי תראוני בבית אשר קרבליאה יושב בו והראו אותי והלכתי עמהם בבית ההוא והנה הלך בבית אחר. ותכף כששמע כי באתי לראותו בא אלי ועשיתי שלום בינו ובין הדיינים ואמרתי להם איך אני יחירי ואין אני יודע [לשון] שלכם והזקן שלמה כהן הוא חרש ואין אתם שומעים בלשונו וקרבליאה יכיר לשוני ותשמעו את אשר ידבר לכם והוא שרת אותי לפני מלך פורטונאל מיום אשר הנעתי בפורטונאל עד היום הזה ואני אשלם לו שכרו מדי חרש בחרש ואינו עובד אותי בתנעם כי אם בשכר. ואחרי כן בא עמי קרבליאה ובבית¹ ולקחתי לו בזה היום מעיל גדול וחדש וסאיון חדש וקלשאש חדשות והוצאתי בהם פֶּזֶ דוֹק ונתתי לו גם כן אֶ חרב חדשה גדולה שהיא שוה² דוֹק וראו² כל הדיינים את זה:

ואחרי כן הם מסכימים כי אלך ביום מחר בזאת הספינה מבוסקאיני עֶכָּפּ. ובלילה ההוא בא אלי קרישטופלי מאת פני המלך עם כתב המלך והכתב ההוא אמר כן אני נתתי לך רשות שתלך לֶבֶ חרשים ועמדת דִּי חרשים וכי אתה ישבת בהם להחזיר האנוסים יהודים ובכל שבוע באים אלי מכתבים מהדיינים מטאוילה וכל מעשיך עם האנוסים אני יודע הכל כי ראיתי בזה שעשית בפני כל שכן לאחורי ולא רציתי לעשות לך רעה כי אתה אמרת לא באת אלא בעבור אהבתי ותועלתי ובעבור זה לא שמעתי עליך איש שידבר רעה כנגדך ואמרתי אליך תלך בשלום תחזור לארצך ואתה תכף יגיע כתבי לפניך תלך בשלום ולא תעכב. ובלילה ההוא כאשר הגיע קרישטופלי לפני בא עמו יהודה פרינטי מאיסאפי ונתן אלי³ דוֹק מנרות שעוה. גם נחן אלי קרישטופלי כתב אחד מבעל לשון ערב ואמר הכתב ההוא כי דון מיקיל עשה הכל ואין המלך יודע בדבר כי הוא חתם ידו ולא ידע מה שכתוב בו. והו מנהג המלך פורטונאל וכל מה שביד המלך הוא ביד דון מיקיל והוא המוציא והמביא והוא שלח הדיין הרשע ולא שלחו כי אם בעבורך והמלך עשה לך חסד גדול כי לא עשה לך רעה ולא קבל עליך דברים רעים ודון מיקיל הוא מדבר עם המלך ביום ובלילה נגדך ולא יכולתי עשות אליך דבר אחר בעבור דון מיקיל כי הוא תמיד לפני המלך מפורטונאל. ואננוני קורנירו לא רצה לכתוב כתב אחד בעבור הַבִּי מאות דוֹק שלא קבלת ודברתי עם המלך ולא השיב לי דבר ובשעה שקבל הסוס אמר לי דברים טובים עליך ואחרי כן הפך אותו דון מיקיל ולא יכולתי[ן] עשות דבר ואתה תלך לך לדרכך לשלום ואל תעכב כי יש מלשינים הרבה נגדך והם נותנים אל המלך ואל דון מיקיל נגדך ובכל שבוע יבואו כתבים

¹ So MS.² MS. וראה.

❖ ספור דוד הראובני ❖

אל המלך מטאוילה מדברים ננדך וראיתי המלך כעוס עמך חו היא עצתי שתלך ולא תעכב ואתה חכם ותדע את אשר תעשה:

ובא אלי כתב שלישי משלמה לוי אשר הביאו קרישטופלי והוא עמד לפני המלך ונשאר החרב שלי בידו ואחרי שנסע ממני מטאוילה נכנסו עליו ערבות בקנס נ דוק האנוסים קרוביו ועשו פשרה עם הדיין ובאו אלי קרוביו האנוסים ואמרו טוב לשלח אל הדיין ולא עם המלך מאומה ורצו ממני דוק ונתתי אותם אליהם בעבור הקנס משלמה לוי הנזכר. והכתב אשר שלח לי שלמה הלוי אשר קבלתי היה אומר כי הוא עשה בכל כחו ודבר עם המלך פעמים רבות ולא השיב לו מאומה וכי דבר עם אנטוני קורניירי ולא השיב אליו דבר ונם עשה קטטה ומריבה עם דן מיקיל וכי הוא בקש אלדיקא משומד ולא יכול להוציא מידו פרוטה מאת כלי הסוס שמכרם ומעות הברינסי וכי הוא שומע דבר אלדיקא משומד בקורצה כי אמרו אליו האנוסים כי אלדיקא רצה בפעם הראשונה ביום ששלחת אותו בקואימרה היה רצה ללכת בלישבונה למכור הסוס ולקחת הכל לולי האנוסים אשר בקרצה החזירוהו לאחור בקאימורה. והם היה סיבה שחזר לאחור ולא יכולתי להוציא מידו דבר ושלחתי אליך קרישטופלי במרצה למען תדע את אשר תעשה ואני עומד לפני המלך לחכות תשובתו. וראיתי אלו הנ מכתבים בלילה ההוא וקרבלייאה האנום לפני וישנתי עד הבקר והלכתי אני וקרבלייאה ושלמה כהן בבית הדיין הגדול שבהם ואמרתי רצוני ללכת וכי זאת הספינה אשר אמרת נלך בה הם שופכי דמים וכל הנוצרים אומרים אלי לא תדרוך ולא תלך עליה ולא ייטב בעיני המלך כי אתה תתנני ביד אנשי דמים ומרמה ואוייבים לנו הם כל הימים. ואם תעשה חסד גדול לאהבת השם ולאהבת המלך מפורטונאל תבקש לי ספינה אחרת יותר טובה ויהיו אנשי הספינה ההיא מוזאת העיר למען נוכל ללכת לבטח. וכן קראו אחר בעל הספינה ועשו עמו מסחר בעד מאתים דוקאט זהב להוליכנו בליגורנה ובעל הספינה ההיא מלאגה והוא איש טוב וישר ונכבד וממשפחת טובה ולא יכולתי עשות דבר אחר ואמרו לי הדיינים לא נראה ולא נבקש מאת זה האיש אחר איש שזה האיש הוא אדם טוב מאד:

ואחרי כן הלכתי לביתי בחצי היום ובאו הדיינים מהעיר לביתי ואמרו לי תתן מאתים דוק בעד שכר הספינה והשבתי להם אני אתן לכם ק דוק הנה והק האחרים אתנם בליגורנה ולא רצו הדיינים ואמרו תתן מאתים דוקאט הנה כי בעל הספינה רצה לתקן אותה בכל הצריך. ואמרתי להם תלכו ותחזרו לעת מנחה ואחר בא אלי קרבלייאה ואמר כי אנוס אחד יש לו ספינה יותר טובה מוזאת הספינה ויש בה מזרקי איש ויקח קנ דוק: ואחרי כן באו הדיינים ולא יכולתי דבר עמהם כי אם ללכת בספינה ההיא ולא בספינה אחרת וכן נתתי אליהם מאתים דוק וכתבו אל בעל הספינה מכתב וערבות כי הוא ידריכני בליגורנא לבטח ושיחזור עם כתבי עדות כמו שבשולם הגעתי בליגורנא ואם לא יבא כתב מאתנו עליו קנס לפרוע למלך עשרת אלפים ליטרין. והלכתי לראות הספינה ההיא והחדר הרוב ורציתי שיתקנו

אותו והוצאתי¹ דוֹק אחרים בעבור נסרים ולוחות ומסמרים ועמדנו ה' ימים למען יתקנו החדר והספינה, וחשבתי לשלוח יהודה פירנטי במרצה לפני המלך ולספר לו כל אלה הדברים וגם להגיד לו את העבד הכושי אשר לקח ממני הדיין הרשע וכן נתתי לו מעות ולבשתי אותו פעם אחרים² מלבושים חדשים ושלחתי אותו במהרה אל המלך עם סוס וסדרנו מה שנאכל בדרך. ואחר שתקנו הספינה והחדר כנסתי בתוך הספינה ההיא בחצי היום כי הם אמרו לי שהדיין הרשע הגמור הגיע ובאשר שמעתי כל זה הלכתי בספינה קודם שהוא יאמר אלי תלך והכניסו לי כל כלי וקודם שכנסתי אל הספינה נתתי אל האנוסים אשר ישרתוני בבית רשות ילכו להם והם בוכים ואל קרישטופלי נתתי רשות ולא ידעתי אנא¹ הולך וקרבלייאה הלך עמי בספינה וסדר לי כל הכלים ועשה לשלמה כהן חדר גדול בעדו ובעד הכלים ומטה בתוכה. ועשה החדר שלי היטב, ואחרי כן חזר קרבלייאה אל המדינה. והדיין הרשע גמור בא אל הספינה עם³ משרתיו ומשרתים אחרים שלו עמהם על שפת הים וכן כל אנשי המדינה וגם קרבלייאה עמו וחפשו הספינה מכל וכל לדעת אם יש אנוסים עמי ופתחו כל הארנונות שלי וחפשו ומששו את כל כלי וראו כל אנשי הספינה אם יש לי כלי משחית היינו מורקי אש והל לא מצאו אתי כי אם חרב אחד אשר היתה בידי מכל החרבות שהיו לי ולא מצאו שום אנוס גם כן:

ואחרי כן בא אלי הדיין הרשע הגמור אל פתח חדר הספינה ואת קרבלייאה עמו ושאל ממני מחילה ואמר² לא אעשה אליך כל זה כי אם בכח המלך. והראני כתב אחד שבא לידו כתבו דון מיקיל ואמרתי לקרבלייאה תאמר לדיין חיי יי אשר פדה אותי מכל צרה אם יהיה בפני ועמי ד משרתים אם היה יוצא זה הדיין מזאת הספינה כי לוקח אני אותו עמי עד מדבר חבור אל המלך יוסף אחי. ואחרי כן הלך הדיין לדרכו מזאת הספינה ואנחנו נוסעים והספינה שלנו על הדרך. ונתתי לקרבלייאה ב דוֹק בעבור צדה לדרך ושלחתי אותו ואנחנו נסענו מלאנה ביום ההוא והרחקנו מאת המדינה מהים ועמדה הספינה במקום אחר וחזר שלמה כהן עם בעל הספינה בלילה ההוא בלאנה ושלחתי על ידו אל האנוס הזקן שכרו מהבית מלאנה ולא ראיתיהו מעות כדי שיעשה צדה לדרך וקנה שלמה כהן ענינים משם וחזר אלי בלילה ההוא:

ונסענו מלאנה בחצי הלילה ודרכה הספינה ב ימים ואני מתענה ז ימים וז לילות ובכל יום ויום שנסעתי טפיסא ובפורטונאל לא אכלתי יום אחד כי אם התעניתי ואכלתי בלילה. ועשיתי ז תעניות בפורטונאל ז ימים ולילות שלא אכלתי ולא שתיתי מאומה. ועשיתי גם כן בפורטונאל תעניות ז יום רצופים ז ימים ולילות לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי וכן עשיתי בספינה ז יום ז ימים ולילות שלא אכלתי ולא שתיתי ובכל שאר הימים הייתי מתענה מערב ועד ערב ואני עומד חזק וטוב הל ולא נפשי מבקשת ממני מאומה. ואני הייתי

¹ So MS.² MS. ואמרתי.

* ספור דוד הראובני *

מתפלל מבקר לערב כל ימי הדרך אשר הלכתי בה והגעתי בספינה קרוב למאוילה ו פרסאות בראש מלכות מלך קיסר סמוך לקאשטה מרינה ועמדה הספינה בים סמוך לזה המקום יב ימים להכנים דג אחד לתגר אחד בספינה כדי להוליך אותו בבלינצה לשכירות. ובא אלי קרבלייאה ב פעמים הפעם האחד בא אלי יחירי ופעם השני בא הוא ואחיו. וקודם שבא קרבלייאה בפעם השנית בא אלי נוצרי בחור שמו עמנואל אשר שרת אותנו במדינה לאנה הרבה שיריות והוא חבר משלמה כהן הרבה והיה משרת אותי והיה רוחץ הכלים ונתן המים ומסדר על השולחן והיה ישן קרוב למטת שלמה כהן. ולשלמה כהן היה לו כמו נ דוק ואמרתי לו תשים מעותיך בין המעות שלי ולא רצה ותפר המעות שלו בב מקומות בקאלשא שלו ובלילה אחד הסיר זה עמנואל הקלצא משלמה כהן וראה המעות ופתח מקום אחד אשר היו בתוכו יב דוק ולקח אותם ושם מטבע כסף באותו מקום מהקאלצא ועמד לשרת ולא ידע שלמה כהן מאומה ולא הרגיש:

ואחרי כן בא קרבלייאה ואחיו בפעם אחרונה ולן אתנו בלילה ההוא עד הבקר בחדר של שלמה כהן בספינה והיה רצה שלמה כהן לתת לצדקה ב דוק לאחיו מקרבלייאה ובקש המעות בקאלצא שלו ולא מצא אותם. ואמר אל אחיו מקרבלייאה אתה נגבת אותי במטה בלילה כי עמדת אתי. ועשו קטטה גדולה שלמה כהן וקרבלייאה ואחיו וקראתי לקרבלייאה ושאלתי לו מה הקולות וצעקות אשר שמעתי מי הם. והשיב לי איך שלמה כהן חשד על אחיו שהוא נגב מהקאלצא שלו המעות וקראתי לשלמה כהן לפני ואמרתי לו הלא אמרתי לך כי תסירם מהקאלצוש ותשימם במעותי ולא אביט שמוע לקולי על כן בא אליך כל זה:

ואחרי כן קראתי בעל הספינה ואמרתי לו המעות הם ביד עמנואל תחפוש אותו כי הוא חרפה לך שיעשה הנגיבה הזאת בספינה שלך ואני יודע שלא עושה זה הפועל הרע כי אם הוא. וכן בעל הספינה רבר עם עמנואל ועם קרבלייאה והודה עמנואל כי הוא לקחם וכי הם במדינה. והלך עמו בעל הספינה אל המדינה ונתן אליו ד דוק ולקח בעל הספינה ב דוק ושלמה כהן נתן מאלו הו דוק לאחיו מקרבלייאה ב דוק בעד הצדקה כאשר נדר והנגב עמנואל הלך לררכו וקרבלייאה ואחיו שלחנו בשלום אל ביתם. ובא אלי קרישטופלי אל הספינה אחר שנסע קרבלייאה ובעל הספינה מתאוונן איך הדיין הרע צוה אותו שלא יכנס עמו שום אדם אחד לא נוצרי ולא אנוס ובעבור שאני הייתי מכבד בעל הספינה הניח קרישטופלי שיבא עמי. וכן נסענו סמוך לקאשטה מרינה בים ברוח טובה ביום ד ונ ימים היה לנו רוח טוב עד ליל יום ששי בחצי הלילה ואת הספינה אשר היינו בתוכה היתה לה ב ספינות קטנות מחברותה¹ ולכולם לא היה בהם שום מזיקי אש לא בספינה שלנו ולא אליהם: והאנשים אשר היו בספינה כמו התרנגולות ובחצי ליל ששי באו ספינה מן ספינות פורטוגאל וחשבו שהם ננבים ועמדו בצעקות גדולות וקשרו הספינות זה לזה והם בצער גדול

¹ So MS.

ובא אלי בעל הספינה ואמר לי כי יש ישמעאלים. ואמרתי אני אעמוד בחדר שלי עד שיבוא לפני והקבה יבחר לי הדרך הטובה ואין אני מתיירא כי אני בוטח באלהי ישעי ולא אירא מבני אדם ולא מנגבים ואם יבואו אל מקומי אני אומר כי הקבה שלחם לטובתי ולטובת כל ישראל ובכל מקום שאני הולך אני בוטח ביי. ועמדו מחצי הלילה עד הבקר והספינות כולם מתקבצות יחד והסירו הוילן מהספינות ואני עומד¹ בתוך החדר שלי עם תפלתי עד הבקר וראו הספינה וכי הם מהספינות מלך פורטוגאל: ואחרי כן נסענו ברוח רעה עד מאד ביום ו עמדנו בצער עד כל יום השבת והרוח רע עד מאד והחזיר אותנו הרוח על כרחנו באלמריאה בחוף הים סמוך לה והיא מהקיסר ועמדנו סמוך למדינה ההוא ביום השבת לישראל: ואחרי כן ביום א' באנו אל חוף הים באלמרינה ועמדנו עד חצי היום כי הרוח רעה בים ובא הדיין מהעיר ההיא ומשרתיו בספינה שלנו ובא הדיין לפני ואני הייתי כותב וקראתי שלמה כהן והדיין מדבר עמו איך אני באתי לתפוש אתכם כי לא יוכל שום יהודי לבא בגליל הקיסר זולת רשותו. והוצאתי הכולא והכתב אשר לי מהמלך מפורטוגאל וקראם הדיין בפני והחזיר אותם אלי ואמר לנו יעמדו אתכם הנאלות ואתם תבואו ותעמדו אתנו ואנחנו נכתב אל הקיסר הכל באורך ואת אשר ישלח לנו לעשות כן נעשה. והשבתנו לו מאת יי יצא הדבר והלכנו אני ושלמה עמי ואני שמח ולא יש לי יראה ופחד והנחנו כל בלינו בספינה. ואני הייתי חושב כי שלמה כהן יחזור בספינה על הכלים באותה הלילה. ויצאנו מהספינה שלנו בספינה קטנה שלהם והלכנו באלמריאה בבית הדיין אשר תפש אותנו ונכנסנו בחדר שלו בראש הדירה. ובתוך החדר ד' חדרים כולם בדלתות ונתן לנו הדיין ההוא אחד ישמור הדלת מהחדר שאנו יושבים בו ביום ובלילה ובעל הספינה שלנו הוא תפוש בבית הסוהר ואמרתי אל הדיין אשר הייתי עומד בביתו הוציאו בעל הספינה בחוץ ויעמוד לפנינו וכן עשה ותקנו וסדרו לי בלילה ההוא המטה של הדיין אשר *היה שוכב² עליה ואמרתי אליו רצוני לשלח שלמה כהן חברי לשמור הכלים שלי שהם תוך הספינה למען לא ינבנו אותם אלי ולא רצה הדיין לשולחו וישננו ועמדנו בבית הדיין והכלים והבגדים שלנו הם תוך הספינה:

ובעל הספינה שלנו עמהם בבית אוכל ושוחה עמנו והדיין בא אלי בבקר. ואמר לי תשלח בעד הכלים אשר יש לך בספינה ולא תשאר לך דבר אשר לא תביא הנה. והשבתנו אל הדיין איך הסכמת בלבי את כל זה לשלוח בספינה בעדם ואתה באת בזה הדבר ותדע כי רצוני תשלח ב אנשים מחביריך עם שלמה כהן חבירי בספינה למען יתנו אליו כל הכלים שלי אשר הם בידם. וכן הדיין ההוא שלח שנים אנשים חבריו עם שלמה כהן בעד הכלים והם נבנו אלי היינו בעלי הספינה אשר היינו בתוכה בלילה ההוא א' עטרה היינו סוקא ממשי שחור וכה דוקאט ונתנו את מותר האחרים אשר נשארנו בידם אל שלמה כהן:

¹ MS. עמוד.² MS. שוכבת.

ואחרי כן חשבנו ומכינו¹ הכגרים שלנו ואת החמשה דגלים אשר עשיתי לשם ולתהלה ב מהם כתובים באצבע אלהים תורת יי תמימה והג דגלים שהם ממשי לבן חרשים הם עשיתי בה שהיו לזכרון לעדות לפני כל רואיהם מן אחי המלך יוסף ומקניו ומכל שבטי ישראל ועשיתי אחד מהם בשם הנשיא כמר ר דניאל מפיסא אלופי ייזיא והב עשיתי בשם ר יחיאל מפיסא יצו אשר עמדתי בביתו ו חרשים הוא אחיו השני לו: והרגל הג עשיתי אותו בשם ר אברהם אבן וימור מאיסאפי והם שלשתם ממשי לבן יפים וגדולים יהיו לאחי המלך יוסף וליועציו ולכל היהודים אשר ישמעו ויראו כי לאהבת השם ולאהבתם עשיתי כל אלו לדור דורים לזכרון בעיני השבטים ובעיני כל ישראל אשר עשו עמי לפדות אותי בממונם ובגופם והיו בעורת השם יגדיל שכרם ויהיה עמם סלה: ואת הב דגלים ישנים מאת הנוצרים קבלתי אותם מאיטלייא ושמתי אותם בחררי הספינה בכל מקום אשר אני שוכב עליה. ואת הרגל מכסף אשר עשיתי אותו בשם אחי המלך יוסף כי הכסף הוא מקומו במדבר חבור במלכותו והוא מקבל כל הכסף בכל יום לו לבדו:

והרגל השני מזהב עשיתי אותו לשמי דויד בן המלך שלמה זצל איך אני מקבל מלכות שבא כי היא מקום הזהב לבניין בית המקדש בעורת השם ועשיתי אותם בתקינם כאשר צוה אותי המלך יוסף וקניו למען אוציא אתכם בזמן אשר אניע ראש מלכותו מהמלך יוסף אחי. וכתב הדיין ההוא את חותמות הזהב אשר בידו ואת קערות הכסף והמענות שלנו לא נשאר לנו דבר אשר לא כתב הדיין ההוא עם חבריו ושלחו שליח אל הקיסר ביום השני שנחפשתי ועמדו הכלים שלנו בדינו והיו מכבדים אותנו כבוד גדול. ובליל יום ג חשבתי לשלוח שליח אל הקיסר וקראתי הדיין ואמרתי לו רצוני לשלוח שליח לעצמי אל הקיסר ואמר אלי תעשה דבר זה כי הוא דבר טוב ואני אמצא אליך איש נאמן. וכן כתבתי בלילה ההוא כתב אני ושלמה כהן אל הקיסר ואל אשתו המלכה. ובבקר בא אלי הדיין ואמר לי רצונך שאבקש לך שליח ואמרתי לו כן תבקש אחריו ושלח בעד חזק אחד בא לפנינו ואמר לי השליח אני אלך לפני הקיסר ואחזור אליך תשובתם בה ימים². והדיין אמר אלי טוב שתכתוב ב כתבים אחד אל הקיסר ואחד אל המלכה אשתו יען אמרתי אל הדיין כי היא מכרת³ אותי לפני המלך מפורטונאל אחיה כי אני ליתיה כאשר באה הנה ו פרסאות. וכן הדיין כתב לי כתב אל המלכה אשת הקיסר מכתיבת ידו בשמי איך אני באתי מאת אחיה ממלך פורטונאל וכי הרוח הביאנו באלמריאה והנה נתפשנו ושלחתי אליו ואל אשתו כל הנמולות אשר יש לי מאת האפיפיור ומאת המלך פורטונאל. ונתתי לשליח ר דוק קודם שיסע ונכנס הדיין בערב ואמר אלי שהוא ילך ויחזור וכן נתתי אליו כל המכתבים והם ו במספר. ונסע מאלמריאה ביום ג והלך בגראנטה לפני הקיסר והמלכה ואנחנו עמדנו באלמריאה אני ושלמה כהן וקרישטופלי עמנו בבית הדיין. והדיין הוא נכבד גדול עד מאד

¹ So MS.² MS. יומם.³ So MS.

והוא מזרע ישראל והוא מתנכר אלינו וגם בין הנוצרים לא ידעו מאומה ועשה לנו טובות הרבה וכבוד גדול ובעל הספינה עמנו. ואמר לי הדין תרצה שנסיר הוילון מהספינה היינו הבגד שלה ויעמוד הבגד מהספינה הנה עד שתרצה ובעל הספינה צועק אלי בקול גדול ואני יושב עמכם פה אם תרצו לשים כלי ברזל ברגלי חשימו ולא תסירו הבגדים מהספינה. ולא הייתי יודע שהם היו רוצים ללכת במהירות ואמרתיו אל בעל הספינה אני רוצה שתתן לי כל מעותי אשר נתתי אותם אליך מאתים דוקאט עד בליגורנה ואתה לא באתי עמי כי אם באלמריאה. ואמר אלי בעל הספינה אני אחזור אליך ק דוק והנחני ללכת לדרכי ואמרתיו לו תתנם אלי בזאת השעה. ואת המשרתים שלו מהספינה בשמעם איך היה רוצה הדין לקחת הבגדים מהספינה נסעו וברחו להם ברוח טובה. ואני שמתי על בעלי הספינה כלי ברזל ושמתי אותם ברגליו ושמתי אותם בבית הסוהר ואני הייתי חושב לעלות לפני הקיסר והדין היה מכבד אותנו כבוד גדול וכל גדולי העיר ההיא באים לראותינו בכל יום וגם ישמעאלים רבים אשר חזרו נוצרים באו לפני ובא אלי גם כן שר אחד גדול ישמעאלי ודבר לי באריכות ושאל אלי על מה באת מארצך ומה אתה מבקש מאת הנוצרים והוא חכם גדול והראה לי אז חשבונות ותמונות מתכונה. ואמר אלי איך הגיע הקץ ממלכות הנוצרים וממלכות הישמעאלים וכי תוך 3 שנים יהיה כל מלכות אדום ביד מלך ישראל בירושלים וכל האומות ישבו אל דת אחת ואמר אלי דברים גדולים ועצומים ונוראים ואני לא רציתי להשיב אליו על דבריו מאומה. ואת ההגמון מהעיר שלח אלי דורון בביתי. ואחז הלכתי אל ביתו לכבד אותו ופעם אחרת נתן אלי דורון אחר. וההגמון ההוא היה היותר נכבד מאת המדינה והוא היה שופט על כל הדיינים וגם אני שלחתי אל ההגמון ההוא דורון יפה על ידי שלמה כהן:

והמדינה ההיא היינו באלמריאה רובה או כולה מהבתים היו חרבים ולא נשאר חעשירית מהעיר שלא נחרבו זה מאת הרעש הגדול אשר היה נפלו הבתים על בני אדם ומתו. והרעש אשר בא בעיר ההיא זה ה' שנים שבא וביום בא הרעש הגדול ההוא יצא קול גדול וכל בני אדם שמעו¹ כי זה הרעש הוא מירושלים והקול יצא בכל המדינה וכל העם שומעים הקול ולא ראו מי שהוא מדבר. ועמדנו וחכינו תשובות הקיסר עד שחזר שלוחנו ביב ימים והביא כתב מאת הקיסר וכולה תנומה וכתב בכולה ההיא יצוה לכל מלכותו יניחוני ללכת בים או ביבשה ולא יעשה לנו שום רעה רק יכבדו אותנו ויתנו לנו בתים במעות שלנו וכל הצריך יתנו לנו בכל הדרך שנלך בה אל מלכותו. והשלחתי אשר שלחתי אמר אלי כי הוא הגיע לפני הקיסר והמלכה אשתו כולם ביחד² ומפתדים עליה יראה גדולה והאמינו בה פן היא תמות הו'. ואחר כן ילדה בת תל ונתתי אליה דורונות הרבה כשהלכתי לראותה כי היינו יושבים בבית אחד והיא יושבת במטה. ואני לקחתי בלאנה טרם נסעי

¹ MS. שומעו.² A great lacuna

יותר מל דוק ממאכלים מתוקים וממעדנים מכל מין כדי שיוליכו אותנו בליגורנה ד' ארננים מבלי כלים אחרים מלאים כל טוב והכל הלך בבית הדיין ההוא מאלמאריאה. ואני הייתי מתענה בבית ההוא ז' ימים לילה ויום עד שחזר השליח ששלחתי אני במהירות אל הקיסר וקניתי פרדה גדולה ויפה מהדיין מאלמאריאה בשכר כד' דוק ולקחתי ד' פרדות אחרות במסחר למען יוליכו הכלים שלי והוצאתי בעל הספינה מבית הסוהר: ונסענו מאלמאריאה ושלמה בהן נסע עם הכלים בתחלה קודם תפילת המנחה ואני הלכתי לפני ההגמון מהעיר והיה ישן וחכיתי אותו עד שייקץ משנתו יען היה רוצה לשלוח אלי אנשים ישרתו אותי ואמרתיו לו שלא יתנם בשום פנים כי אין רצוני לתת לך צער עליהם והודיתי לשמו. ונסעתי ובאו ללוותי הדיין מהעיר עם ⁴ משרתיו יען היה סמוך ללילה ואני הייתי יחידי ויצאתי מאלמאריאה ולוו אותי הדיין וסיעתו א' פרסה וחצי ושלה הדיין ההוא ב' אנשים עמי יען היה לילה והוא היה ירא פן יסגרו דלתי העיר עליהם ולכן חזרו להם. ואני הלכתי עם אותם השנים והגעתי בלילה במחנה בפרדם ויש אנשים רבים בזה המחנה כי הוא על הדרך וישבנו ועמדנו בו בזאת הלילה ובבקר נסענו אני ושלמה בהן והחמרים ובעל הספינה וקרישטופלי והוא היה הולך ברגליו על הדרך שהיינו הולכים בה. והגענו בלילה במדינה אחת שמה סורבה והיא היתה מדינת ישמעאלים ונסענו אחרי כן לנוצרים ויודעים כולם קטן וגדול לדבר בלשון ישמעאל והם עניים וישננו במחנה בלילה ההוא עד הבקר. וביום השני היה נדאלי מהנוצרים ואמרו לי החמרים איך רצונם לשבת במקום ההוא יען המחנה ¹ החנה שלהם ובטלתי רצוני מפני רצונם ועמדנו שם. ובא הדיין מהעיר לפני והוא נכבד ואמר אלי אם תרצו דבר תצוו אותי כי אעשה הכל ולקחתי לחמרים כבש אחד ותרגנולות הרבה למען יאכלו וישבעו ואנשי העיר ההיא היינו ישמעאלים היו באים לנשק את ידי ושמחו בי שמחה גדולה:

ואחרי כן קראתי הדיין מהעיר ונתייעצתי עמו בעבור בעל הספינה כי הייתי מפתד ומתיירא ממנו שלא יברח וילך לו בעבור כי אני העמדתיהו בכלי ברזל ואמרתיו אותם ממני ¹ ולקחתי בערו פרדה אחת למען ירכב עליה במסחר ז' דוק עד קארטיינא והדיין ההוא השיב לי אם תרצה אדם שישמור אותו שיהיה חזק ואמרתיו אל הדיין כן תמצאהו ואני אתן לו את שכרו. וכן נתן אלי הדיין ההוא בחור טוב חזק וצוה אותו הדיין אם ילך בעל הספינה אתה חייב מאתים דוקאט ולכן תשמרהו מאד מאד. וכן נסענו מסורבה בבקר השני אחר נדאלי והבחור ההוא עמנו בכל הדרך ושומר בעל הספינה וכשהיה הולך לעשות צרכיו הוא אחריו. והגענו בלילה במדינה אחת והם ישמעאלים וחזרו נוצרים ובאנו במדינה ההיא שמה פורקא והיה בהם נוצרים וישננו באותו לילה שם. ונסענו בבקר והגענו באורקא והיא מדינה גדולה ועמדנו שם ואנחנו הבחור השומר בעל הספינה ונסענו בבקר יום ז' והגענו אל מדינה שמה אלבאנייט והוא מקום מרחצאות ומים חמים ועמדנו שם במחנה ביום השבת:

¹ So MS.

* ספור דוד הראובני *

וביום הראשון נסענו והגענו סמוך לקראטיינאה ושלחתי הבחור ושנים חמרים [] לכו קודם אל קרטאנייה ויבקשו לנו בית גדולה וטובה והלכנו וחזרו להם לנו והשיבו איך מצאו דירה יפה. והלכנו עמם ונכנסנו במדינה קרטאנייה ועמדנו בדירה אשר בקשו לנו והדירה היתה יפה אבל היתה מזונה אחת וסדרו לנו השולחן ועמד שלמה כהן להוציא הענינים מן הארגונים כדי לסדר השולחן והזונה בעלת הבית לפניו ולפני הארגונים. ואמרת שלמה כהן תשמור הכלים ופקח עיניך ולא תלך מפני כליך יען הכרתי כי זאת האשה מרשעת נמורה ואני רואה אותה בדרך רעה כי בכל יום היא משכרת עצמה פן תגנוב אליך איזה דבר. ודברתי אל שלמה כהן כל אלה והאשה הרעה נכנסה בחדר אשר מטתי שם ונגבה המכסה לוקאסינא ממטתי היה שזה טו דוק והוציא הבגד ממטה ההוא מהחלון בהחדר על יד שפחתה והלכה לה. ושלמה כהן נכנס בחדר אחר שיצאתה ולא ראה המכסה ההוא והיה מדבר בינו לבנה והיה צועק על הישמעאלי ועל המשרתים ואני על התפילה. ואחר שהשלמתי תפילתי קראתי לשלמה לפני ואמרת לי מה יש לך והשיב איך המכסה לוקיסינו גנבו אותו ואני חושד על הישמעאלי השומר בעל הספינה ואמרת לי לא הוא לקחו כי האשה הרעה היא לקחה אותו ושלמה כהן והישמעאלי בקטטה יחד ואחרי כן קראתי ב' דיינים מהעיר ואמרת להם תוציאו הבגד שלי מיד זאת האשה וכן עשו:

ואחרי כן סדרו לנו השולחן ואכלנו ובאו בלילה ההיא אנשים רבים נכבדים בבית לראותינו וישבנו עד הבקר והבחור השומר בעל הספינה היה עומד על משמרתו לשומרו. וביום הב' ראיתי שבעל הספינה היה רוצה לברוח כי הרגשתי עליו ואז שמתי אותו בבית הסוהר ובאו הדיינים לפני והראתי להם כתב ובולה מאת הקיסר וגם הבולה אשר בידי האפיפיור וממלך פורטוגאל וכתבים אחרים היו בידי: ובראותם כתב הקיסר המצווה אליהם שיעשו לי כבוד גדול ועצום באופן כי כל אנשי המדינה הראשים שבהם היו באים לראותי קטנים וגדולים לא נשאר עד אחד. ואחר חצי היום בא אלי הדיין אחד והדיינים האחרים היו לפני ואמר אני רוצה לתפוש את היהודים הללו בהיות שאינם יכולים לכא בארצינו והוצאתי כתב מהקיסר והראיתי לו הכל וקרא סופר הקיסר ורצה לתפוש אותו הכתב מהקיסר ולקחתי אני הכתב ההוא מידו והחזקתי בו:

ואחרי כן הוציא כתב מאת החוקר הגדול מהקיסר והוא עומד במורסיאה איך כתב אליו החוקר שיתפוש אותו עכ"פ וכל הדיינים מהמדינה היו בעזרתי ולא קבל הדיין הוא שום דבר מדבריהם ואמר לי ולהם איך הוא רוצה לכתוב אל החוקר ממורסיאה ולשלוח שליח אליו שיודיעני את מה שאעשה מהיהודים הללו. וכן כתב אל החוקר איך יש בידי כתב מהקיסר וכתב מהאפיפיור הכל באורך כתבו ורצה לסגור עלינו הבית ונתן עלינו ב' אנשים שיעמדו בחוץ והדלת סגורה ואין אני יודע:

ואחרי כן רצה שלמה כהן ללכת ברשותי בשוק לקנות איזה דבר והנה הדלת סגורה

ושו[מ]רים הדלת מחוץ ואמר לי שלמה כהן כל זה וחרה לי עד מות ויצאתי לפתח הדלת ואני הייתי מבקש איזה דבר לשבור הדלת וקרישטופלי אמר אלי יש דלת אחר שתוכל לצאת חוצה ולא תשבר הדלת והראני הדלת שאוכל לצאת ויצאתי הדלת והשומרים על פתח הבית והדיין עמהם ויש ישמעאלים רבים במדינה ההיא. ויצאתי בחוץ ובא הדיין לפני ואנשים רבים ואמרתי להם איך תראו שזה הדיין עובר על מצות הקיסר והאפיפיור והוא חוטא על המלך הקיסר יען כי הוא צוה לכל מלכותו שיעשו לי כבוד בים וביבשה וזה סגן עלי הדלת ורצה לתפשני ובידי כתב הקיסר. ואני רוצה לשלוח זה היום שליח אל הקיסר ואכתוב אליו כל הדברים האלה אשר עשה עמי זה הדיין אף אם אוציא בו מאתים דוקאט ואראה תכלית הדבר איך יפול. ואמר לי הדיין ההוא סבעל החוקר ממורסיה אני לא אסגור על שום אחד מכם אבל תעמדו בבתיכם ובמשרתי יעמדו אתכם בבית עד שיבא התשובה אלי ביום מחר מהחוקר כי לא אוכל עשות אליך קטנה או גדולה כי אם בצווי החוקר. ואני בשמעי הדבר הזה לא יכולתי עשות דבר אחד וחזרתי בבית ואמרתי אל הדיין ההוא תניח את שלמה כהן שילך בשוק לקנות הצריך ואני אעמוד בבית ומשרתיך יעמדו אתי בבית וכן עשה: ובלילה בא הדיין ההוא והיה ישן בארץ ובבית הוא ומשרתיו ולא רצה לישן על המטות כדי לשמור אותנו ואני בטוח והם בצער גדול ועצום ואני ישן ושלמה כהן על המטות ולא היה לנו לא יראה ולא פחד מהם עד הבקר וחזר השליח אשר שלח הדיין ההוא אל החוקר ממורסיה והשיב אליו החוקר בכתב שנוכל לשבת ולעמוד *

*עד כאן בכתב יד כי חסור¹ הוא ואיני יודע כמה דפים חסרים עכ"ל לא נוכל לידע הסוף דבר עם ר' דוד הראובני²;

אלו ההוצאות שעשה ר' שלמה כהן לאדוננו שר הצבא ר' דוד:

פה אכתוב אני שלמה כהן בכמד³ אברהם כהן זצ"ל מפראטה את כל ההוצאות אשר עשיתי בעד אדוננו שר הצבא ר' דוד בן המלך שלמה זצ"ל ממדבר חבור מיום י"ח לחדש טבת רפ"ו כי ביום ההוא לקחתי החשבון מהמעות מיד בן ציון יצו מקורייו מאת כל אשר הוציא הוא מן טאוילה עד אלמרינה ועולה יותר מפ' דוק את אשר הוציא. ואחרי כן עשיתי ההוצאות אני שלמה כהן הנז' ועלו כל ההוצאות אשר עשיתי מיום י"ח טבת רפ"ו בין מה שהוצאתי באלמרינה ובסנטירין ובשכר פרדות ובטאוילה בחזרתנו ובדרך ובלאנס ובאלמרינה ובאלמריאה ובים ושכירות הספינות עלו עד היום חצי חדש אייר רפ"ו כי ביום ההוא נשברה הספינה שלנו שהם כמו יד' חדשים וחצי עלו כל ההוצאות אשר עשיתי בזה הזמן ב' אלפים ומאתים דוקט מלבד אותם אשר לקח ממנו השר מקלא[ר] מונט אשר תפש אותנו באי הים בארדי³ ב' אלפים ד' דוק מבלי המעות שנתתי אותם בפורטוגאל אל משרתי המלך

¹ So MS.² By a copyist.³ So MS.

ומבלי הסוס אשר שלחתי אל המלך מפורטונאל דורון עולה ב' אלפים ד' דוקאט: קודם היו בידי כל הבגדים וכל הענינים שהיו בידי השר צבא דוד בן המלך שלמה זלל הוא נתנם אלי ואני שלמה כהן חנן עשיתי ככל אשר צוה לי השר צבא אדוננו הנז וכן כתבתי אותם הנה אני שלמה כהן הנז למען יהיה לזכר לדור דורים: עוד קודם נתתי אל הסופר שבא עמנו מטאווילה ששלחו אלי הדיין מטאווילה בצווי המלך מפורטונאל ונתן אליו הוצאות הדרך ועשה לי כבוד גדול אי אפשר להאמר אשר בעבור זה נתתי אליו דורון את כל אלה הענינים הכתובים למטה מזה והם אלו: קודם נתתי אל הסופר מטאווילה הכותב לעיל שבא עמי אלו הענינים הכתובים למטה: א וויסה ראסאה אזור חדשה אשר הבאתי אותה עמדי מפיסא: עוד נתתי אליו א נאבנן שחור כפול ירוק חדש שהבאתיהו מפיסא: עוד נתתי אל אשת הסופר הנז כל כך בגד טוב ויפה למען תעשה היא ממנה אחת וויסמאה: עוד נתתי אל אשת הסופר הנז ארבע אמות ראסו שחור יפה וטוב: עוד נתתי לקרבליאה מטאווילה אשר שרת אותי והוא טוב והיה עמדי תמיד כל אלו הענינים: א נבאנו ראסו שחור כפול ירוק אשר הבאתיהו מפיסו: א וויסטה פילי לבנים שהבאתיו מפיסא: א נבאנו גדול וא סאיוני גדול יפה וטוב אשר קניתי * כל כך בגד לונדרו' טוב ויפה בלאנה כדי שאעשה קרבליאה הנז אלו הבגדים בעודי: א חרב גדולה ויפה שלי נתתיה לקרבליאה הנזכר: עוד נתתי אל פיראנטינה אנוס מטאווילה ואל אשתו האנוסה שעמדנו בביתם בפעם הראשונה כשבאנו ועשה לנו כבוד גדול ועצום ואכלנו וישבנו בביתם ארבעים יום ועשו לנו ההוצאות מכל דבר ולא רצו ממנו מאומה אשר בעבור זאת כדי שלא אהיה כפויי טובה נתתי אליו ואל אשתו כל אלו הענינים הכתובים למטה מזה: א חרב שלי שהבאתיה מרומא והיתה יפה ונתתיה אל פיראנטינה הנזכרת: יב אמות בגד משי וד' אמות דמאסקן שחור נתתי אל אשת פיראנטינה טס' הנז בפעם הראשונה שבאתי בטאווילה בביתם: עוד נתתי אל פיראנטינה הנז שבא עמי מטאווילה אל המלך מפורטונאל נתתים אליו באלמריאה כדי שיתנם² לאשתו. א קמישא יפה לאוויטה מפנינים קבל ממני פיראנטינה הנז באלמרינה כדי ליתן לאשתו: א דימאנטי קשור בוקה יפה קבל ממני פיראנטינה הנז באלמרינה כדי ליתנם לאשתו: ה טבעות זהב נתתי אל אשת פיראנטינה בפני אשה בביתי בפעם האחרונה שחזרה בטאווילה: עוד נתתי באלמרינה אל משרתי מלך פורטונאל היו שלשה שבאו להניד לי שנולד בן למלך: א נבאנו דמאסקו אדום חדש אשר נתנו אלי כמד דניאל מפיסו בשם האפיפיור נתתיהו אל המשרת הראשון שהביא אלי השמועה שנולד בן למלך: א טורקא מזהב שהבאתי עמי והיתה עלי נתתיה אל המשרת השני מהמלך שהביא אלי השמועה שנולד בן למלך: א טורקא משי שהבאתי אותה ממדבר חבור נתתי אותה אל המשרת הנז מהמלך שהניד לי השמועה שנולד בן

¹ So MS.² MS. שאתנם.

למלך: עוד נתתי ליהודי פירנטי יהודי הזקן מאיסאפי הטוב והישר בעיני כל אלה הענינים: א מעיל חדש יפה וא בירנכוס יפה וב סאינה שחורים יפים וקאלצו חדשים ומנטאה נתתי לו אני שלמה בצווי אדוני שר הצבא יצו הנז: עוד נתתי אל יוסף קורדיליאה בא אלי מאיסאפי וחשבתי היותו טוב אלי והוא היה איש בליעל אין תוכו כברו אף כי אמר וכתב אלי כתבים לבא עמי בכל הדרך אשר אלך בה והוא לא כן עשה והאמנתי בדבריו הרעים והלבשתי אותו מראשו לסופו מבגדים חדשים * מבגד חדש² כי חשבתי עליו היותו טוב והוא איננו כי נתתי אליו משמרת על ההנאה שלי ולקח וגנב ממני זולת ידיעתי אחרי אשר הלבשתיהו: עוד נתתי אל אברהם מאיסאפי המשמרה ואת אשר לו לעשות כי גם הוא בא לנגוב דעתי וכתב וחתם גם הוא לבא עמי בכל הדרך אשר אלך בה למען אהיה מכובד לבא לפני המלך כי הוא היה בעל לשון בין המלך ובני ולכן בעבור זאת וכבודי הלבשתי אותו מראשו לסופו מבגדים חדשים ואני שלמה כהן מפראטה עשיתי הכל ברשות ובהסכמת השר צבא אדוננו הנז: עוד נתתי אל יהודה היהודי האחר שבא אלי מאיסאפי את המשמרה אשר לו לעשות וגם הוא לא בא כי אם לנגוב את דעתי אף כי כתב וחתם לבא עמי בדרך אשר אלך בה והוא רמני בחתימתו והאמנתי בו ולכן בעד כבודי כי הוא בא עמי לפני המלך ולבשתי אותו מראשו לסופו מבגדים חדשים ואני שלמה כהן הנל עשיתי הכל ברשות ובהסכמת אדוננו שר הצבא הנז: עוד נתתי אל יצחק היהודי האחר מאיסאפי המשמרה אשר לו לעשות אשר בא אלי וגם הוא מוצא שפתיו לא שמר כי גם הוא כתב וחתם לבא עמי והאמנתי בו. והוא לא כן עשה ובעבור כבודי הלבשתי אותו מראשו לסופו מבגדים חדשים. ואני שלמה הנז עשיתי הכל בהסכמת אדוננו ולא נכלל בתוכם את המתנות האחרות ומעות אחרים שנתתי אל אלו ה' יהודים אחרונים ואת אשר נגבו אלי ענינים רבים שהיו בכתובים³ אותם שגנבו אלי ואני שלמה כהן עשיתי הכל ברשות ובהסכמת אדוננו שר הצבא הנז: נתתי אל ר' יעקב סופר יהודי יצו אשר בא אלי מפייץ כל אלו הענינים: חותמות זהב גדולים ויפים חקוקים בכתיבת אלהים ה[מ]שקל מזהב שלהם היה כד דוקט זהב מלבד הלוחות מכסף שהיו בתוכו כתובים בהם שם המפורש: א דגל משי כתוב באצבע כתיבת יי עשרת הדברות באמצע. ונתתי אלו הענינים אל ר' יעקב סופר הנז למען יתן הדגל ההוא בשמי אל קק מפייץ יצו ואחד מהחותמות זהב יתניהו אל הנגיד מפייץ יצו בשמי. והאחד מהחותמות זהב יתן אל כמר יעקב רושאלין יצו מפייץ בשכרי ואלו הענינים נתתי אליו ושלחתי אליהם למען ישלחו אלי א משכן יש לו חומה סביב אשר יש להם את המשכן ההוא כפי דברי ר' יעקב סיפר הנז וגם כד⁵ שישלחו אלי א סוס לבן יפה וטוב למען אתנהו אל האפיפיור שיחיה וכן ר' יעקב הנז קבל החותמות מזהב והרגל הנז ממני שלמה כהן ברשות ובהסכמת

¹ MS. היותו. ² So MS. ³ MS. כתובים. ⁴ MS. עשרות. ⁵ MS. בידי.

ארונו שר הצבא ונדד ונשבע ד' יעקב הנז לחזור אלינו עם אותן הענינים בטאוילה תוך
חדש ימים והוא לא כן עשה כי לא חזר אלינו לעולם:

נתתי אל פראנסיקו דלימולו בעל לשון ערב שהיה בניו ובין המלך פורטוגאל ששלחו
המלך ללות אותי בדרך ובא עמי עד טאוילה וכן הוא בא ונתתי לו אלו הענינים. א'
בירנסו קבל ממני פראנסיקו דלימולי הנז שקניתיו ד' דוקט. א' מעיל וא' סיוני בנד שחזר
חדשים והיה בנד טוב והוצאתי [עליו]¹ שלשה עשר דוקט: א' זוג קלצאש שחורות היינו קניתי
כל כך בנד יפה לפראנסיקו דלימולי שנים דוק. ב' קמחאש קבל פראנסיקו דלימולו והיו
יפות וחדשות א' מזהב והאחרת זולת זהב ארבעה דוק. א' חגורות מכסף ומזהב קבל
ממני פראנסיקו דלימולו שהיתה מהאנוס בעל השפחה שקניתי בסנטירין למען יבנה אותם
ממנו וחייב אלי עליה בעל השפחה שנים עשר דוקט. עוד א' סוס יפה וטוב קניתי בעד
פראנסיקו דלימולי באביירא ונתתי אותו אליו והוצאתי עליו שלשים וחמשה דוקט: וכל
אלו הענינים נתתי אותם לפראנסיקו דלימולי בעד כבודי בהיות כי המלך מפורטוגאל שלחו
עמי בדרך עד טאוילה ולמען המלך עשיתי לו כל זאת: עוד נתתי לסופר מטאוילה
בחזירתי כל כך בנד למען יעשה לו א' מעיל ואל אשתו וויסטה והוצאתי בבנד השחור
ההוא ד' דוקט: עוד נתתי בחזירתי בטאוילה אל הדיין הגדול אהובי א' מלבוש ברזל
גדולה מראשו ועד רגלו² ואצבעות הידים ועל פניו ועל צוארו וא' חרב טוב ויפה וחדש
קבל הכל ממני הדיין הגדול והוצאתי במ ששים דוקט: עוד נתתי אל שלמה לוי מאיסאפי
אשר שלחתיו למלך פורטוגאל ולא חזר לעולם עשרה דוק בעד הוצאות הדרך ועשיתי
הוצאה עשרה דוק אחרים נתתי בעדו אל הצורף האנוס קרובו מטאוילה בעד הערבות
שעשה לו כשנפיש בעד המשי שהיה נושא שהם בן הכל עשרים דוקט: עוד נתתי אל
הנז שלמה הלוי מאיסאפי זה חרב יפה עד מאד שלי נתתי אליו כששלחתיו למלך ולא
חזר לעולם: עוד נתתי אל הישמעאלי אשר שלחתי אותו מטאוילה אל המלך מפורטוגאל
כדי לשאת הכתבים אליו להודיענו איך הנעתי בטאוילה והוא קבל ממני כל אלו: קודם
נתתי אל הישמעאלי הנז ד' דוקט בנסעו מאתי כששלחתי למלך: עוד קבל ממני הישמעאלי
הנז בחזירתי מאת המלך כי אלך אליו והביא כתב טוב מאת המלך ולכן נתתי אליו כל
כך בנד טוב למען יעשה אל אמו ואל אחותו ממנו וויסטה ומלבושים והיה בו ד' אמות
מטאוילה: עוד נתתי אל אלדיקא משומד כששלחתיו עם קרישטופלי אל המלך מפורטוגאל
עם סוס להדריך אותו אל המלך קבל אלו הענינים. א' בירנסו³ יפה וחדשה גדולה וטובה
קבל אלדיקא כדי שיתנהו דורון בשמי ובעדי אל אנטוניאו קרניירי אהובי ולא נתנו אליו
כי לקחו לעצמו אלדיקא והוצאתי בו ששה עשר דוק: עוד שלחתי אל המלך מפורטוגאל
על יד אלדיקא משומד א' סוס ארום יפה וטוב וגדול בדורון אל המלך מטאוילה בסנטירין

¹ MS. אליו.² MS. רגלם.³ So MS.

לשמי אשר הוא מקום דירת המלך הנה היתה שוה יותר מק דוק: עוד שלחתי למלך על יד אלדיקא אוכף טוב ורסן יפה עם כלי כסף ואת כל תכשיטי משי מהסוס שלחתי אותם עם הסוס אל המלך ואלדיקא משומד לא נתנם אל המלך עם הסוס כי¹ נתן הסוס ערום ואלדיקא לקח בעדו כל כלי הסוס והוצאתי במ עם הכסף המשים דוק: עוד נתתי אל אלדיקא משומד הנה מעות בהוצאות הדרך אל הסוס ובעדם אל הליכתם מטאוילה עד סנטירין ובעד הוצאות בעד חזרתם נתתי אליו ביום הליכתם עשר דוקט: עוד נתתי אל הזקן האנוס אשר שרת אותי והוא טוב מאד כל כך בנד שחור וטוב אשר קניתי אותו למען יעשה ממנו בעדו א מעיל וא זוג קלצי טובים וזלת המעות שקבל ממני בהליכתו מעלינו: עוד נתתי אל התופר האנוס והוא היה אדם טוב והיה לכוש אדוננו תמיד כל כך בנד שחור וטוב קניתי בעדו ונתתיהו אליו למען יעשה ממנו א סאינוי טוב בעדו וכן קניתי בעדו ב פעמים ב זוגות קלצו זולת המעות שנתתי אליו כשנסע מאתי בלאנה: עוד נתתי אל משרת הסופר מטאוילה אשר בא עמנו אל המלך מפורטונאל סיני יפה ולבן וחדש קניתיהו בעדו וא זוג קלצי חדשים עשיתי לו גם כן: עוד נתתי אל קרישטופלי שבא עמנו א סאינוי בנד פרווינצה טוב וחדש וכפול עשיתי אותו לעבד הכושי שקניתיהו וכאשר לקחו ממני הקורייטורי מטאוילה הרשע נתתי אליו הסאינוי לקרישטופלי והוצאתי בו הרבה בזולת המעות שקבל ממני קרישטופלי הנזכר: עוד נתתי אל הישמעאלי המנגן כל כך בנד טוב שעשה ממנו א סאינוי וא זוג קלצי יפים וטובים בעדו: עוד נתתי אל הגלח העומד לפני המלך מפורטונאל א חרב יפה וגדולה וטובה שהיה שלי: עוד נתתי אל הגלח אחר חבר מאת המלך כל כך בנד טוב קניתי בעדו למען יעשה ממנו א מעיל גדול יפה בעדו: עוד הקורייטורי והדיין הרשע שבא במטאוילה אחרי נסוע הדיין הטוב אהובי והקורייטורי הרשע בא אל ביתי כדי להוליכני בלאנה למען אלך והוא ראה א עבד כושי ולקחו ממני זולת מעות וזולת רשותי רק ביד שכתוב למטה מזה: א עבד כושי גדול וטוב והוא בן עשרים שנה אשר קניתי: כדי להוליכנו ברומא לתת אותו לאפיפיור והקורייטורי הנה לקח אותו העבד הכושי ממני וזלת שום מעות ואני הוצאתי עליו בשקניתי אותו המשים דוק: עוד הוצאתי באלמריאה אל גיסו הדיין שבא להביא עמנו השמועה שהמליטה אחותו בת נתתי אליו א דוקט: עוד נתתי אל אשת הדיין מאלמריאה כשהלכתי לראותה כשהולידה הבת אלו הענינים. א דימאנטי קשור בזהב. א זר זהב היינו ב פערלי גדולים זהב: עוד נתתי אליה ביום נסעי מאלמריאה כשהלכתי לראותה ב דוק זהב נתתי אליה במחנה בנסעי ממנה:

ולמען יהיה לעדות ולזכרון ולראייה ברורה לדור דורים ביד אדוננו שר הצבא דוד בן המלך שלמה זצל ממדבר חבור כתבתי אני שלמה כהן בכמר אברהם כהן זצל מפראטה

¹ MS. בין.

כל אלה בחצי חדש אייר רפ"ז כי ברשות ובהסכמת אדונינו שר הצבא הנזכר עשיתי ונתתי הכל כי בידי היתה המנוי לתת לכל כחפצו וכרצונו:

פה אכתוב אני שלמה כהן בכמ"א אברהם כהן ז"ל מפראטו את כל הענינים שלקח השר מקלארמונטי ביום שלישי לירח אייר רפ"ז מאת אדונינו השר צבא ישראל דויד בן המלך שלמה ז"ל ממדבר חבור למען יהיה לזכר לעדות ולמשמרת לדור דורים: עשרים דוק זהב אל השר מקלארמונטי ביום שני י"ד לחדש אייר רפ"ז על יד גבריאלה בולה בעל ספינה שלנו שהלך אליו מאי הים אחרי אשר נטבעה הספינה שלנו ואותו שלחתיו באדרי אל השר הנז למען יביא לנו את הבטחון כי שמעתי עליו את כל המעשים אשר הוא עושה. וכן שלחתי אל השר הנז ע"י גבריאלה בולה הנז את כל הבולה וכל המכתבים והנאולות שהיו בידי הן מהאפיפיור שיחיה וממלך פורטוגאל ומקיסר וכן קבל כל המעות וכל המכתבים הנז משר' מקלארמונטי על יד גבריאלה בולה המעות הנז ביום ההוא ב' דוק: ויהי ביום השלישי ט"ו ימים לחדש אייר רפ"ז בא השר הנז אלינו עם כל שריו מאדדי לאי הים רח[נ]ק מהעיר ההיא ד' מילין ושלח לנו בים את בעל הספינה שלנו וכל משרתיו ושריו והוא נשאר על חוף הים ותפשו אותנו משרתיו ולקחו כל אשר לנו והם כתובים למטה מזה כל אשר לקחו ממנו לא נשאר לנו מאומה אשר לא לקחו ואני לקחתי אותם מאת הספינה בטרם נטבעה ואני שמתי אותם בברקטי אשר היה לנו ובאנו אל אי הים עם הענינים שלנו ושם נתפשנו ולקחו כל אשר לנו רק כתבתי אותם אני שלמה כהן יצ"ו מפראטו הנז ביום הנז הכל למען יהיה לעדה ולזכרון אל שר צבא אדונינו דוד בן המלך שלמה והם אלו:

קודם אלו הענינים אשר לקח ממנו השר מקלא[ר]מונט על יד משרתיו ראשונה:

א' רובונו ויילומי שחור שהיה בתוכו שנים ועשרים אמות ויילומ אשר קניתיהו חמשים דוק ואת הטאפישיש שחור אשר שמתי בפנים והוצאתי בו עשרה דוק שהם ב[י]ן הכל ששים דוקאט: א' טורקא דמאסקין שחור עם פוטונש פנינים והוא יפה כפולה קניתי את הדמאסק והעשיתיה. ל"ה דוקאט. א' סאינוי ראסו שחור יפה כפל עם הכפולה שלו חרשה הוצאתי בו שלשים דוקאט. א' נאבנו ראסו יפה קניתיהו עם כל כליו והוצאתי בו שלשים דוקט: א' סאינוי דמאסקו שחור יפה כפול וחדש כל אילו הוצאתי בו שלשים דוק. א' נאבנו דמאסקו שחור אשר קניתי את הדמאסקו מאותו הסאינוי שלשים דוקט. א' נאבנו צמבילומי שחור כפול חדש:

א' סאינוי צנבלומי שחור חדש כפל עם כל ההוצאה אשר עשיתי בשניהם שלשים דוקט. א' נאבאנו בגד לוקסינו אדום חדש עם ויילומ וכל ההוצאה שעשיתי במ עשרים

❖ ספור דוד הראובני ❖

דוק. ב' קאפי שחורים חדשים וא' סאוני בנד שחור חדש שאין¹ שלי שלמה כהן חמשת עשר דוקאט. ב' טוקא היינו עטרות א' מהם מטאפאטאש שחור וא' מטאפאטאש אדום שנים עשר דוקט. א' טוקא ראסו שחור היה בה ב' אמות ראשו שנים עשר דוקאט. א' טוקא היינו עטרה גדולה מראסה לבן שוים שלשים דוק. א' טוקא היינו עטרה ראסו לבן אחרת קניתי אותה חמשה עשר דוקאט. א' מצנפת ראסה לבן קניתי אותה עשרה דוק. א' מטפחת ספר תורה מראסו פאוניצי כולו מרוקם מפרחי זהב שוה עשרים דוקט. א' מטפחת זהב כולו עשוי באינדיאה שוה לפחות עשרים דוקט. ז' קורטינה ממטה מהטאפאטאש אדום מאינדיאה ארוכים שוים ששה עשר דוק. ב' חתיכת טילה מאינדיאה ארוכים במאד מאד והרחב שלהם ב' אמות וחצי שוה שקניתי שלש מאות דוק. ז' חתיכת בנד פשתן דק² לעשות ממנו קמישאש אל משרתי שלשים דוקט. א' בנד לקונידי אדום ממטה גדול יפה וחדש קניתייהו כה דוקט. ב' בנדים לבנים ממטה חדשים ששה דוקט. א' סדינין מן ים ויפים ממטה לווראטי והם שוין כד דוקאט. א' מכסה לשום³ בתוכה המטות והסדינין קניתי אותה ששה דוק. ב' גורנירו טילה לבנה דקה לווראטי יפים עד מאד שוים ששה דוק. א' קמיזאש מאת אדונינו יפים חדשים לאווראטי וביניהם שנים לאווראטה זהב גדולים שוים חמשים דוק. י' קמיזאש ממני שלמה כהן היו יפים ולאוראטי שוים אחד עשר דוק. י' פאצוליטי יפים ולאורטי מוזהב חדשים עד מאד ויפים שלשים דוק. ב' מאמארצה מלאים צמר חדשים שוים שנים עשר דוק. א' פוימזא גדול מרוקם זהב שוה לפחות חמשה דוק. ז' פוימאצי קטנים מלאים נצה טובים שוה חמשה דוק. ה' מפות שולחן לינצה חדשים וארוכים ויפים שוים עשרה דוק. ב' פיטיני היינו מסרק שן מהראש עם הבנד מהראש מרוקם עשרה דוקט. א' קופטיני שן מלא כולו מפנינים שנים מאה דוק. א' ארנו קטן משן ובתוכו המראה היינו איספיראה שוה שני דוק. ה' פצוליטי על השולחן מלינצאה חדשים היו בתוך א' ארנו קטן חמשה דוקט. ב' כובעות שחורות גדולות וחדשות א' מהן היא מאדוננו והאחת שלי ב' דוקט. ז' דגלים ממשי לבן אשר העשתי אותם שלשים דוקט. ב' דגלים נתנם אלי י' דניאל מפיסא בצווי האפיפויור שיחיה חמשה עשר דוקט. א' מכסה משי על האוכף היינו הכסא מהסום לאווראטה חמשה דוק. ה' כספים ויש בהם טבעות ויש בתוכם משי והם עשוין לעשות הרוח בשולחן שוים עשרה דוקאט. א' פליניי עוד כרי לשים בתוכם הענינים עם המפתחות וכל הצריך שנים דוק. א' כוס זהב היה השקל שלו עשרים דוק. א' ארנו עם ברזל סביב יפה שוה שנים דוקט. ב' כאפי כסף גדולים ויפים ומוזהבים לאווראטי שוים חמשים דוק. ב' הבדלות מכסף כולם ובתוכם היה מוסק להריח עשרה דוק. א' פייטה וולוט שחור עם זהב היינו חגורה זהב שוה חמשה ועשרים דוק. י' קערות כסף הן שוים שבעה

¹ So MS.² MS. רק.³ MS. לשים.

וישלשים דוקט: וויצי קוראלי אדומים ועבים וגדולים וטובים קניתי אותם עשרים דוק. מוסק טוב היה בפצוליטי קניתייהו מסוחר אחד מאה דוק. גרופלי ואנזי מוסקאטי קניתי אותם מסוחר אחד בעד אחד עשר דוקאט. הראיות שהיה חייב אלי גבריאלה בולה לפרוע אליו בסאבונה ק דוקט הלויתי אותם אליו אשר נעשו הראיות ההם בפלאמוס על יד סופר משם: וא חתיכות בדיל גדולות וא קמנה¹ נחושת גדול לחרץ וא יורה נחושת וא בצילי גדול מבדיל וא ברונצינו מבדיל שוים חמשה דוקט. קעז דוק זהב במעות מנוויים² אשר לקחו אותם ממני ומשלמה כהן. א חותם זהב שהיה מגבריאלה בולה והיה חייב אלי עלי חמשה דוק בוולת המעות שהוא חייב אלי סך חמשה דוק:

אחרי כן בכד ימים לחדש רפז בא עמנו את הראש מוקאטצייארה והוליכנו באויניאן וקבל הוא חמשה עשר דוק. ד חותמות זהב גדולות המשקל שלהם היה חמשים דוק מלבד אשר היה בתוכם לחות מכסף חקוקים בהם שם המפורש ולא נערכו: א חרב יפה וגדולה וטובה שלי: א ספר היחוס שלי מכוסה אדם מזהב: א פירקטא כסף אשר לא נערכו כל אלו הארבעה:

סך כל מה שלקח ממני השר מקלארמונט הוא ועבריו הכתובים למעלה אלף ושבעה מאות ושמונה דוק מלבד הד חותמות זהב גדולות ומלבד החרב יפה שלי ומלבד ספר היחוס שלי ומלבד הפורקטא³ מכסף הכתובים בזה הדף אשר לא נערכו ולא נכתבו בהם שום ערך עולה הכל סך אלף ותקעז דוקאטי:

אני שלמה כהן הנו מפראטה כתבתי את כל הכתוב מכתובת ידי כי ממני יצאו הכל יען היה בידי את כל אשר היה מאת אלופינו³ ואדונינו שר הצבא דויד בן המלך שלמה זצל ממדבר חבור וכתבתי כל זה ביום כד ימים לחדש אב רפז למען יהיה לזכר לדור דורים:

הם ונשלם תהלה לאל עולם אמן חזק:

עוד קבל השר מקלארמונט הנו מבני קק אוניון וקרפינטראש וסביבותיה בעד אדונו השר צבא דויד בן המלך שלמה זצל סך שש מאות דוק זהב אשר הסך הנו משש מאות דוק זהב קבלו השר צבא דויד הנו מיד היהודים הנוכרים בהתחננו לפניהם ונתנם ליד השר מקלארמונט הנו חה מלבד מה שלקח אליו בארדי ככתוב לעיל שעולה בין הכל אלפים ומאה ושבעים ושש דוקאט זהב הם אלפים וקעז דוקט זהב: חה מלבד התצאות גדולות שעשו היהודים לשלח ברומה בעד בטול מותר הפדיון כי היה שואל גדולות עד אין חקר והכריחני להשתעבד גופי לפרוע אליו עוד סך תשע מאות דוק:

הם ונשלם תהלה לאל עולם אמן חזק:

¹ קטינה MS.

² So MS.

³ MS. אלופינו.